

Personen met een beperking of chronische aandoening, 2012

Luc Verschuren, Marian Driessen en Rosa Meijer

Inhoud

Werkblad

Inhoud

Algemene toelichting

[Algemene toelichting bij de tabellen](#)

Leefsituatie algemeen

Toelichting

[Toelichting bij tabellen over de leefsituatie](#)

Tabel 1

[Personen naar leeftijd en geslacht, 31 december 2012](#)

Tabel 2

[Personen naar type huishouden, 31 december 2012](#)

Tabel 3

[Personen van 18 jaar en ouder naar geluk, tevredenheid met het leven, mate van eenzaamheid en tevredenheid met financiële situatie, 2012](#)

Onderwijs

Toelichting

[Toelichting bij tabellen over onderwijs](#)

Tabel 4

[Personen naar inschrijving in regulier en speciaal onderwijs, 1 oktober 2012](#)

Tabel 5

[Personen tot en met 22 jaar ingeschreven in het regulier onderwijs naar voortijdig schoolverlaten, 2012](#)

Tabel 6

[Personen van 5 tot en met 15 jaar naar inschrijving in het onderwijs, 1 oktober 2012](#)

Tabel 7

[Personen van 15 jaar en ouder naar hoogst behaalde en hoogst gevolgde opleiding, 31 december 2012](#)

Werk en werkgelegenheid

Toelichting

[Toelichting bij tabellen over werk en werkgelegenheid](#)

Tabel 8

[Personen van 15 jaar tot en met 74 jaar naar arbeidsmarktpositie, 2012](#)

Tabel 9

[Werkzame beroepsbevolking van 15 tot en met 74 jaar naar positie in de werkring, 2012](#)

Tabel 10

[Werkzame beroepsbevolking van 15 tot en met 74 jaar naar arbeidsduur, 2012](#)

Tabel 11

[Werkzame beroepsbevolking van 15 tot en met 74 jaar naar tevredenheid over arbeidsduur, 2012](#)

Tabel 12

[Personen met een baan als werknemer naar soort werkgever, 2012](#)

Tabel 13

[Personen naar het ontvangen van een toeslag, uitkering, pensioen, alimentatie en studiefinanciering, 2012](#)

Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij

Toelichting

[Toelichting bij tabellen over zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij](#)

Tabel 14

[Personen naar eigendom van de woning en positie huishouden, 31 december 2012](#)

Tabel 15

[Huishoudens naar eigendom van de woning, 31 december 2012](#)

Tabel 16

[Huishoudens naar netto woonquote, 2012](#)

Tabel 17

[Personen van 18 jaar en ouder naar tevredenheid met de woning, 2012](#)

Tabel 18

[Personen van 18 jaar en ouder naar verhuiscens en verhuisredenen, 2012](#)

Tabel 19

[Personen van 15 jaar en ouder naar tevredenheid fysieke voorzieningen, leefbaarheid woonbuurt en veiligheidsgevoelens, 2012](#)

Tabel 20

[Personen met een indicatie voor zorg met verblijf naar gebruik zorg met verblijf, 2012](#)

Bijlagen

Variabelen

[Beschrijving van de gebruikte variabelen per bron](#)

Bronbestanden

[Beschrijving van de gebruikte bronbestanden](#)

Afkortingen

[Afkortingen](#)

Verklaring van tekens

niets (blanco) = het cijfer kan op logische gronden niet voorkomen

. = het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim

* = voorlopige cijfers

** = nader voorlopige cijfers

2014–2015 = 2014 tot en met 2015

2014/2015 = het gemiddelde over de jaren 2014 tot en met 2015

2014/'15 = oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2014 en eindigend in 2015

2012/'13–2014/'15 = oogstjaar, boekjaar enz., 2012/'13 tot en met 2014/'15

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Algemene toelichting bij de tabellen

Inleiding

Naar verwachting zal Nederland in 2016 het verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap (IVRPH) ratificeren. Doel van het verdrag is de volledige participatie of inclusie van mensen met een handicap. Het College voor de Rechten van de Mens zal als nationale monitoringsinstantie worden aangewezen om de uitvoering van dit verdrag te monitoren. Voorbereidend op deze taak heeft het College een pilot ingericht waarin ten aanzien van een beperkt aantal verdragsartikelen indicatoren worden ontwikkeld en voor een eerste keer gemeten. Eind 2014 heeft het College samen met spelers uit het krachtenveld en data-experts (waaronder CBS) drie verdragsartikelen en bijbehorende indicatoren geselecteerd. De geselecteerde verdragsartikelen hebben betrekking op zelfstandig wonen, onderwijs en werk. Het gaat om levensgebieden waarop knelpunten worden ervaren door personen met een beperking en/of een chronische aandoening én waarover voldoende data voorhanden is. Na definitieve vaststelling van de indicatorenset heeft het College aan het Centrum voor Beleidsstatistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS-CvB) gevraagd om deze indicatoren te berekenen voor een nulmeting over het jaar 2012. De resultaten van deze nulmeting worden in deze maatwerktabellen set gepresenteerd.

De resultaten uit deze tabellen set zullen door het College verwerkt worden in een inhoudelijke rapportage. Daarin wordt uitgebreid stil gestaan bij de verbinding tussen de gemeten indicatoren en de verdragsartikelen. De inhoudelijke rapportage van het College zal later in 2016 verschijnen.

[Klik hier voor achtergrondinformatie over Nederland en het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.](#)

[Klik hier voor het VN Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap](#)

Algemene aanpak

De doelgroep van dit onderzoek is afgebakend op basis van beschikbare registerinformatie over AWBZ-indicaties en personen die behandeld zijn voor een chronische ziekte of aandoening (zie voor meer informatie het kopje 'Populatie'). Deze manier van afbakenen heeft zowel voor- als nadelen. Het nadeel is dat niet tegemoet wordt gekomen aan de geest van het verdrag, waarbij het functioneren in de samenleving niet langer wordt belet door de handicap van de persoon, maar vanuit de wisselwerking tussen een persoon en zijn omgeving. Voordeel is echter dat gebruik gemaakt wordt van de best beschikbare data om de doelgroep met een handicap te bepalen. Ander voordeel is dat deze afbakening het mogelijk maakt om de groep personen met een beperking integraal (volledig) in kaart te brengen. Op die manier kan informatie over de doelgroep worden verrijkt met gegevens uit zowel registers uit enquêtes. Het resultaat is een coherente set aan informatie over deze doelgroep, die (grotendeels) toekomstbestendig is voor monitoring van de implementatie van het verdrag in de komende jaren. Nog niet eerder zijn op deze manier cijfers bij elkaar zijn gebracht om deze doelgroep in kaart te brengen. Als peiljaar voor dit onderzoek is gekozen voor 2012 omdat dit het meest recente jaar is waarvoor alle gebruikte bronnen beschikbaar zijn.

Populatie

De doelgroep van het onderzoek betreft personen met een beperking of chronische aandoening. De basis van deze populatie wordt gevormd door de inwoners van Nederland op 31 december 2012 (of voor de tabellen die gebaseerd zijn op enquêtes de personen die in 2012 aan de enquête hebben meegedaan). Van deze personen is gekeken wie er in 2012 een geldige AWBZ-indicatie had of in dat jaar behandeld is geweest voor een chronische ziekte. De AWBZ-indicaties zijn afkomstig uit registraties van het Centrum indicatiestelling zorg (CIZ) en de Bureaus Jeugdzorg (BJZ). De chronisch zieken zijn afkomstig uit een bestand van Vektis met informatie over de behandeling van mensen met een chronische ziekte of aandoening in 2012. Alle personen met een AWBZ-indicatie en/of chronische ziekte vormen samen de totale doelgroep 'Personen met een beperking en/of chronische aandoening'.

In de tabellen is een uitsplitsing gemaakt naar de volgende typen beperkingen:

Lichamelijke handicap (AWBZ-indicatie) - Fysieke beperking als gevolg van stoornissen van het zenuwstelsel en het bewegingsapparaat (bot/spierstelsel, gewrichten en bindweefsel) waarbij geen functionele verbetering meer mogelijk is en er geen sprake is van een terminale situatie (bijvoorbeeld functiebeperking door dwarslaesie).

Somatische aandoening (AWBZ-indicatie) - Actuele lichamelijke ziekte of aandoening. Een aandoening die gekenmerkt wordt door stabiele fases en bij verergering door medische en/of paramedische behandeling (nog) kan genezen of verbeteren, heeft als grondslag somatische aandoening, en niet de grondslag lichamelijke handicap .

Wanneer sprake is van blijvende beperkingen die niet veroorzaakt worden door stoornissen van het zenuwstelsel of het bewegingsapparaat (bot/spierstelsel, gewrichten en bindweefsel), dan is de grondslag somatische aandoening ook van toepassing. Dit is ook het geval bij een terminale situatie (bijvoorbeeld epilepsie of gewrichtsproblemen).

Het onderscheid tussen lichamelijke handicap en somatische aandoening/beperking is niet eenvoudig, omdat het in beide gevallen om fysieke aandoeningen gaat. Wanneer sprake is van beperkingen als gevolg van stoornissen van het zenuwstelsel en het bewegingsapparaat (bot-/spierstelsel, gewrichten en bindweefsel) waarbij geen functionele verbetering meer mogelijk is (er kan nog wel sprake zijn van een verslechtering) en er geen sprake is van een terminale situatie (zoals bij hersentumor), dan is de grondslag Lichamelijke handicap van toepassing. Bij andere fysieke aandoeningen is sprake van de grondslag somatische aandoening. Soms kan een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening worden veranderd in de grondslag lichamelijke aandoening, namelijk wanneer een specialist vaststelt dat de gevolgen van de aandoening niet meer te behandelen/ verbeteren zijn.

Verstandelijke handicap (AWBZ-indicatie) - Handicap waarbij de persoon beneden gemiddeld scoort op een algemene intelligentietest (IQ van 70 of lager) en blijvende beperkingen heeft op het gebied van de sociale redzaamheid. Beide zijn voor het 18e levensjaar ontstaan (bijvoorbeeld door syndroom van Down). Op grond van historische overwegingen is er in Nederland overeenstemming dat, als er sprake is van ernstige en chronische beperkingen in sociale redzaamheid, leerproblemen en/of gedragsproblemen, een IQ-score tussen 70 en 85 ook mag worden opgevat als een verstandelijke handicap. Dit wordt dan aangeduid als een licht verstandelijke handicap.

Zintuiglijke handicap (AWBZ-indicatie) - Visuele of auditief communicatieve handicap of een (zeer) ernstig spraak/taalprobleem (problemen met horen, zien of spraak). Kern van een spraak/taalprobleem onder de grondslag van de zintuiglijke handicap is dat er een in de persoon gelegen oorzaak is aan te wijzen. Dat kunnen zowel neurobiologische als neuropsychologische factoren zijn. Spraak/taalstoornissen moeten onderscheiden worden van communicatieproblemen die het gevolg zijn van ziektebeelden als autisme en een verstandelijke handicap.

Psychogeriatrische aandoening (AWBZ-indicatie) - Ziekte, aandoening of stoornis in of van de hersenen (mede) als gevolg van ouderdom (bijvoorbeeld dementie of Alzheimer). Deze aandoening gaat vaak gepaard met aantasting van het denkvermogen, gevoelsleven, intellect en het geheugen. Soms is er ook sprake van een afname van motorische functies en een vermindering van de sociale redzaamheid.

Psychiatrische aandoening (AWBZ-indicatie) - Stoornis waarbij een of meer symptomen veroorzaakt zijn door in de psyche gelegen factoren. Hiervoor wordt ook wel de term psychische stoornis gebruikt (bijvoorbeeld depressie, psychose, autisme, ADHD). Met ingang van 1 januari 2009 wordt de grondslag psychosociaal probleem niet meer geïndiceerd. Het gaat hier dus om indicaties die vóór 1 januari 2009 zijn afgegeven en in 2012 nog steeds geldig waren.

Chronische aandoening (in behandeling) - De chronische groepen die in dit onderzoek zijn meegenomen, zijn: pijn, endocriene aandoeningen, psychische aandoeningen, diabetes, longaandoeningen, epilepsie, Crohn/colitus ulcerosa, hart- en vaat-aandoeningen, reuma, ziekte van Parkinson, transplantatie, cystic fibrosis, aandoeningen hersenen/ruggenmerg, kanker, hiv/aids, nieraandoeningen, stofwisselingsziekten, leveraandoeningen, immunologische aandoeningen/spier- en bloedziekten, spieraandoeningen, huidaandoeningen, overige maag- en darmaandoeningen, bot- en gewrichtsaandoeningen, niet maligne bloedziekten en aangeboren afwijkingen.

In dit onderzoek heeft iemand een beperking als deze persoon minimaal één AWBZ-indicatie heeft en/of in behandeling is voor een chronische aandoening. Personen met een AWBZ-indicatie zijn daarbij ingedeeld op basis van de grondslag van hun indicatie. Een persoon kan meerdere grondslagen hebben voor één indicatie, bijvoorbeeld iemand met een verstandelijke beperking die als gevolg daarvan ook een lichamelijke beperking heeft. In dat geval wordt deze persoon bij beide typen beperkingen meegeteld. De AWBZ-indicaties door BJZ hebben allemaal een psychiatrische grondslag. De groep personen met een chronische aandoening bestaat uit alle personen uit het bestand van Vektis. Deze groep is niet verder uitgesplitst

Huishoudens als eenheid

De tabellen 15 en 16 gaan niet over personen, maar over huishoudens. Voor de indeling van een huishouden naar wel of geen beperking is uitgegaan van de huishoudkern. Een huishoudkern is een gehuwd of samenwonend paar, een alleenstaande of een ouder in een eenoudergezin. Kinderen en overige huishoudleden behoren niet tot de huishoudkern. Als minimaal één lid van de huishoudkern een AWBZ-indicatie of chronische ziekte heeft, dan betreft het een 'huishouden met een huishoudlid met een beperking'. In de tabellen wordt verder onderscheid gemaakt naar het aantal personen in de huishoudkern dat een beperking heeft. Bij de indeling naar de verschillende typen beperkingen worden alle AWBZ-grondslagen van alle personen uit de huishoudkern meegenomen. Als een grondslag minimaal één keer in de huishoudkern voorkomt, wordt het huishouden bij die groep meegeteld.

Een deel van de tabellen gaat alleen over personen in particuliere huishoudens. Dit geldt voor alle tabellen op basis van enquêtegegevens (zie "Variabelen") en voor de tabellen over eigendom van de woning. In de overige tabellen zijn ook de personen in institutionele huishoudens meegenomen. Bij elke tabel is in een voetnoot aangegeven wat de populatie van de tabel is.

Over de tabellen

De tabellenset bestaat uit 20 tabellen. De eerste drie tabellen gaan over de algemene leefsituatie, tabellen 4 tot en met 7 over onderwijs, tabellen 8 tot en met 13 over werk en werkgelegenheid en tabellen 14 tot en met 20 over zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij. In elke tabel wordt de situatie van personen met een beperking of chronische aandoening vergeleken met die van de 'referentiegroep' personen zonder beperking of chronische aandoening. In de tabellen wordt ook een onderscheid gemaakt tussen verschillende doelgroepen/ typen beperkingen.

Bij de interpretatie van de uitkomsten over de positie en prestaties van de verschillende doelgroepen moet worden bedacht dat personen combinaties van meerdere beperkingen kunnen hebben, wat niet zichtbaar is in de tabellen. Zo heeft 7 procent van de mensen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap daarnaast een indicatie voor een lichamelijke handicap. Het hebben van een combinatie van verschillende beperkingen kan in de praktijk invloed hebben op de mogelijkheden met betrekking tot bijvoorbeeld zelfstandig wonen en werken. Ook is er sprake van overlap tussen de groep personen met een chronische aandoening en de groep personen met een AWBZ-indicatie; 18 procent van alle personen met een chronische aandoening heeft een AWBZ-indicatie. En 27 procent van alle personen met een AWBZ-indicatie heeft een chronische aandoening.

Een deel van de tabellen is gebaseerd op steekproeven. Het gaat om tabellen 3, 8, 9, 10, 11, 16, 17, 18 en 19. In deze tabellen moet bij de vergelijking tussen verschillende groepen rekening worden gehouden met marges op de cijfers. Zie ook "Aandachtspunten bij de cijfers".

Bij de interpretatie van de resultaten moet er ook rekening mee worden gehouden dat de samenstelling van de groep personen met een beperking anders is dan die van de groep personen zonder beperking. Zo zijn personen met een beperking of chronische aandoening gemiddeld genomen aanzienlijk ouder dan personen zonder beperking (zie ook tabel 1). Dit verschil in leeftijd zou bijvoorbeeld (een deel van) het verschil tussen beide groepen op de arbeidsmarkt kunnen verklaren. Van de personen met beperking heeft een relatief klein deel betaald werk in vergelijking met de personen zonder beperking. Personen van 65 jaar en ouder hoeven vaak niet meer te werken. Gezien de leeftijdsopbouw is het dus niet vreemd dat van de groep personen met een beperking een relatief klein deel werkzaam is. Welk deel van het verschil door leeftijd verklaard kan worden, is op basis van deze tabellen echter niet te zeggen.

Aandachtspunten bij de cijfers

Weging en ophoging van steekproefuitkomsten

In dit onderzoek is voor een aantal tabellen gebruik gemaakt van steekproefgegevens:

- tabel 3 is gebaseerd op het onderzoek Sociale samenhang en welzijn;
- tabellen 8, 9, 10 en 11 zijn gebaseerd op de Enquête Beroepsbevolking (EBB);
- tabellen 16, 17 en 18 zijn gebaseerd op het WoningOnderzoek Nederland (WoON);
- tabel 19 is gebaseerd op de Veiligheidsmonitor (VM).

Een steekproef is nooit helemaal representatief voor de populatie. Om hiervoor te corrigeren en om aantallen te kunnen geven die overeenkomen met de populatieomvang, is gebruik gemaakt van ophooggewichten. Met de vaste ophooggewichten van de genoemde enquêtes wordt echter niet volledig gecorrigeerd voor een verschil in respons van personen met een beperking en personen zonder beperking. Er is daarom per enquête een herweging uitgevoerd waarmee de uiteindelijke resultaten ook representatief zijn gemaakt voor de specifieke doelpopulatie van dit onderzoek.

Marges op steekproefuitkomsten

Doordat steekproefgegevens zijn gebruikt hebben de uitkomsten een bepaalde onzekerheidsmarge. Uitkomsten met een te grote marge zijn niet gepubliceerd maar vervangen door een punt. Concreet betekent dit het volgende:

- in de tabellen op basis van WoON, VM en Sociale samenhang zijn de percentages die gebaseerd zijn op een groep van minder dan 100 respondenten onderdrukt.
- in de tabellen op basis van de EBB zijn de percentages die gebaseerd zijn op een groep van opgehoogd minder dan 15 duizend personen onderdrukt.

Hoe groot de marge van de gepubliceerde uitkomsten is verschilt per cijfer. Hoe kleiner de (sub)populatie is en hoe groter de spreiding van de betreffende variabele, hoe groter de marge zal zijn.

Ook bij het vergelijken van groepen spelen deze marges een rol. Doordat beide cijfers marges hebben, kan het zijn dat er op basis van de cijfers een verschil lijkt te zijn tussen twee groepen, terwijl dat feitelijk niet het geval is. Hiermee dient rekening te worden gehouden bij het interpreteren van de uitkomsten. Hoe kleiner de groep waar het over gaat, hoe groter de marges op de cijfers zijn. Neem bijvoorbeeld tabel 19. We zien dat van de personen met een beperking 38 procent zich wel eens onveilig voelt. Van de personen zonder beperking is dat 36 procent. Dit verschil is zo klein dat het waarschijnlijk binnen de marges valt. We kunnen dus niet met zekerheid zeggen dat personen met beperking zich vaker onveilig voelen dan personen zonder beperking. Hetzelfde geldt voor het verschil tussen personen met een somatische aandoening en personen met een psychogeriatrische aandoening. Het verschil tussen personen met een somatisch aandoening en personen met een psychiatrische aandoening is dan wel weer groot genoeg om met zekerheid te kunnen zeggen dat er een verschil is.

Bescherming van persoonsgegevens

Naast enquêtegegevens is in dit onderzoek ook gebruik gemaakt van registergegevens, dat wil zeggen informatie die voor iedereen in de doelgroep bekend is. Dit geldt voor de tabellen 1, 2, 4, 5, 6, 12, 13, 14, 15 en 20. Om onthulling van informatie over individuele personen of huishoudens te voorkomen, zijn de cijfers in de meeste van deze tabellen afgerond op 10-tallen. Daarnaast zijn cijfers over subpopulaties kleiner dan 10 personen of huishoudens vervangen door een punt en zijn percentages afgerond op 0 decimalen.

Voor informatie op basis van inkomensgegevens geldt een strengere publicatienorm. In tabellen 14 en 15 zijn de cijfers daarom afgerond op 100-tallen en zijn cijfers over subpopulaties kleiner dan 100 onderdrukt.

Het opleidingsniveau in tabel 7 is gebaseerd op zowel register- als enquêtegegevens. Voor deze tabel is gebruik gemaakt van een door het CBS ontwikkelde tool die aangeeft welke cijfers betrouwbaar zijn en welke niet. Cellen met een relatieve standaardfout groter dan 20 procent zijn onderdrukt en vervangen door een punt.

Alle werkzaamheden in dit project zijn uitgevoerd binnen de kaders van de wet. De juridische kaders waarbinnen het CBS met privacygevoelige informatie om mag gaan zijn strikt geregeld in de CBS-wet en de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). Aanvullend heeft het CBS een eigen gedragscode. Het CBS heeft een functionaris voor de gegevensbescherming (FG). Deze persoon waakt over de naleving door het CBS van de wettelijke bepalingen inzake de privacybescherming en houdt daarnaast een meldingenregister bij van de verwerkingen van persoonsgegevens.

[Klik hier voor meer informatie over de bescherming van persoonsgegevens door CBS.](#)

Algemene begrippen

Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) - Wettelijke verzekering voor de kosten van langdurige zorg aan mensen met een ernstige beperking door ouderdom, een chronische ziekte, een handicap of langdurige psychische problemen. De AWBZ is een volksverzekering: iedereen die in Nederland woont of werkt is automatisch verzekerd voor deze zorg.

Met ingang van 2015 is de AWBZ vervallen en zijn de zorgtaken overgeheveld naar de Wet langdurige zorg (Wlz), de Zorgverzekeringswet (Zvw), de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015) en de Jeugdwet.

AWBZ-grondslag - Reden waardoor iemand bepaalde activiteiten niet zelfstandig kan verrichten maar hierbij hulp nodig heeft. Er moet een grondslag aanwezig zijn om in aanmerking te komen voor zorg gefinancierd door de AWBZ. De AWBZ-grondslag wordt onafhankelijk door het Centrum indicatiestelling zorg (CIZ) vastgesteld.

Het kan zijn dat er meerdere redenen zijn waarom iemand aangewezen is op hulp, bijvoorbeeld iemand met zowel een verstandelijke handicap als een psychiatrische aandoening. In dat geval zal het CIZ een dominante grondslag vaststellen. De dominante grondslag is de grondslag met de zwaarstwegende beperkingen in relatie tot de zorgbehoefte van de verzekerde.

AWBZ-indicatie - Recht op een bepaalde soort en hoeveelheid zorg zoals dat vastgesteld wordt door het Centrum indicatiestelling zorg (CIZ). Voor de volgende functies kan het CIZ een indicatie afgeven: begeleiding, persoonlijke verzorging, verpleging, behandeling en verblijf.

Jongeren tot 18 jaar met de grondslag psychiatrische aandoening worden niet door het Centrum indicatiestelling zorg (CIZ) maar door een Bureau Jeugdzorg geïndiceerd. Personen die vóór hun 18e door een Bureau Jeugdzorg zijn geïndiceerd voor AWBZ-zorg met als grondslag een psychiatrische aandoening en daarnaast jeugdhulpverlening ontvangen, krijgen zo nodig tot hun 23ste jaar de indicaties van Bureau Jeugdzorg.

Beperking - In dit onderzoek heeft iemand een beperking als deze persoon minimaal één AWBZ-indicatie heeft.

Huishoudkern - De huishoudkern bestaat uit het gehuwde of samenwonende paar, de alleenstaande of de ouder in een eenoudergezin.

Institutioneel huishouden - Eén of meer personen die samen een woonruimte bewonen en daar bedrijfsmatig worden voorzien in dagelijkse levensbehoeften. Ook de huisvesting vindt bedrijfsmatig plaats. Het gaat om personen in instellingen zoals verpleeg-, verzorgings- en kindertehuizen, gezinsvervangende tehuizen, revalidatiecentra en penitentiaire inrichtingen, die daar in principe voor langere tijd (zullen) verblijven.

Particulier huishouden - Eén of meer personen die samen een woonruimte bewonen en zichzelf daar niet-bedrijfsmatig voorzien in de dagelijkse levensbehoeften.

Toelichting bij de tabellen over de leefsituatie

Inleiding

Het doel van het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (IVRPH) luidt als volgt:

"Het volledige genot door alle personen met een handicap van alle mensenrechten en fundamentele vrijheden op voet van gelijkheid te bevorderen, beschermen en waarborgen, en ook de eerbiediging van hun inherente waardigheid te bevorderen (art. 1). Als algemene grondbeginselen gelden (a) respect voor de inherente waardigheid, persoonlijke autonomie, met inbegrip van de vrijheid zelf keuzes te maken en de onafhankelijkheid van personen, (b) non-discriminatie, (c) volledige en daadwerkelijke participatie, (d) respect voor verschillen en aanvaarding dat personen met een handicap deel uitmaken van de mensheid en menselijke diversiteit, (e) gelijke kansen, (f) toegankelijkheid, (g) gelijkheid van man en vrouw en (h) respect voor de zich ontwikkelende capaciteiten van kinderen met een handicap en eerbiediging van het recht van kinderen met een handicap op het behoud van hun eigen identiteit (art. 3)"

In dit hoofdstuk wordt de omvang van de groepen met verschillende beperkingen in Nederland geschetst; dit maakt inzichtelijk op hoeveel personen in Nederland de bescherming van de IVRPH van toepassing is. Verder wordt een tabel gepresenteerd waarin onder andere het gevoel van geluk en de tevredenheid met het leven worden gepresenteerd. Hoewel het IVRPH niet voorziet in het recht op geluk of tevredenheid met het leven, geeft het achtergrondinformatie over de leefsituatie van mensen met of zonder een beperking en/of chronische aandoening.

Over de tabellen

Dit blok bestaat uit 3 tabellen. In elke tabel wordt de situatie van personen met een beperking of chronische aandoening vergeleken met die van de 'referentiegroep' personen zonder beperking of chronische aandoening. In de tabellen wordt ook een onderscheid gemaakt tussen verschillende doelgroepen/ typen beperkingen.

Leesinstructie

Hieronder wordt per tabel een leeswijzer gegeven. Hierin wordt aangegeven waar de tabellen over gaan en hoe de cijfers gelezen moeten worden. Het betreft géén inhoudelijke duiding van de resultaten.

In **tabel 1** is te zien hoeveel personen met een beperking er in Nederland wonen en hoe deze groep is samengesteld, naar leeftijd en geslacht. Personen met een beperking zijn over het algemeen ouder en vaker vrouw dan de personen zonder beperking. Er is wel een groot verschil in leeftijd en geslacht tussen personen met verschillende soorten aandoeningen.

In **tabel 2** gaat over de woonsituatie van personen met een beperking. Bijna één op de tien personen met een beperking woont in een instelling. Van personen met een psychogeriatrische aandoening is dat zelfs ruim vier op de tien.

Tabel 3 gaat over welzijn. In deze tabel is te zien hoe gelukkig mensen zijn, hoe tevreden zij zijn met het leven in het algemeen en hun financiële situatie en in hoeverre zij zich eenzaam voelen. De meeste mensen met een beperking geven aan gelukkig te zijn (79 procent). Op een schaal van 0 (niet eenzaam) tot en met 12 (zeer eenzaam) scoren personen met een beperking gemiddeld een 2,5.

Begrippen

Eenzaamheid, schaalscore - De mate waarin personen eenzaam zijn is vastgesteld aan de hand van zes stellingen:

1. Er zijn mensen met wie ik goed kan praten;
2. Ik voel me van andere mensen geïsoleerd;
3. Er zijn mensen bij wie ik terecht kan;
4. Er zijn mensen die me echt begrijpen;
5. Ik maak deel uit van een groep vrienden;
6. Mijn sociale contacten zijn oppervlakkig.

Respondenten kunnen telkens antwoorden met ja, soms of nee. De antwoorden op deze stellingen zijn als volgt samengevoegd: voor stellingen 2 en 6 telt ja voor 2 punten, soms voor 1 punt en nee voor 0 punten. Voor stellingen 1, 3, 4 en 5 is dat omgekeerd, en telt ja voor 0 punten, soms voor 1 punt en nee voor 2 punten. Alle scores worden vervolgens samengeteld, met als resultaat een score van 0 tot en met 12. Een hogere score gaat gepaard met een hogere mate van eenzaamheid.

Institutioneel huishouden - Eén of meer personen die samen een woonruimte bewonen en daar bedrijfsmatig worden voorzien in dagelijkse levensbehoeften. Ook de huisvesting vindt bedrijfsmatig plaats. Het gaat om personen in instellingen zoals verpleeg-, verzorgings- en kindertehuizen, gezinsvervangende tehuizen, revalidatiecentra en penitentiaire inrichtingen, die daar in principe voor langere tijd (zullen) verblijven.

Particulier huishouden - Eén of meer personen die samen een woonruimte bewonen en zichzelf daar niet-bedrijfsmatig voorzien in de dagelijkse levensbehoeften.

Tabel 1
Personen naar leeftijd en geslacht, 31 december 2012

	Totaal	leeftijd		
		jonger dan 15 jaar	15 tot 25 jaar	25 tot 45 jaar
<i>Aantal</i>				
Totaal Nederland ¹⁾	16 779 580	2 877 920	2 049 540	4 333 860
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	14 675 460	2 674 010	1 885 510	3 926 780
Personen met een beperking en/of chronische aandoening ²⁾	2 104 120	203 910	164 030	407 080
w.o.				
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	88 800	4 890	5 280	9 440
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	575 730	8 090	5 100	17 860
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	175 540	29 450	44 760	48 720
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	17 640	2 680	1 470	2 430
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	106 830	70	110	230
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	233 820	36 180	48 170	60 480
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	1 420 790	169 350	102 920	332 390

1) In deze tabel zijn personen uit zowel particuliere als institutionele huishoudens opgenomen.

2) Omdat een persoon meerdere aandoeningen kan hebben, tellen de verschillende soorten aandoeningen niet op tot het totaal.

Tabel 1
Personen naar leeftijd en geslacht, 31 december 2012

				geslacht		Totaal
	45 tot 65 jaar	65 tot 75 jaar	75 jaar en ouder	man	vrouw	
						%
Totaal Nederland ¹⁾	4 693 910	1 609 390	1 214 950	8 307 340	8 472 240	100
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	4 136 430	1 355 880	696 850	7 475 470	7 199 990	100
Personen met een beperking en/of chronische aandoening ²⁾	557 480	253 510	518 110	831 870	1 272 240	100
w.o.						
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	19 650	13 380	36 160	38 500	50 300	100
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	72 300	92 020	380 370	189 560	386 180	100
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	41 560	7 790	3 270	99 200	76 340	100
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	3 190	1 400	6 480	7 730	9 910	100
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	3 720	10 880	91 820	32 360	74 460	100
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	59 100	13 820	16 080	136 920	96 900	100
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	447 080	167 700	201 360	513 930	906 870	100

1) In deze tabel zijn personen uit zowel particuliere als institutionele huishoudens opgenomen

2) Omdat een persoon meerdere aandoeningen kan hebben, tellen de verschillende soorten

Tabel 1
Personen naar leeftijd en geslacht, 31 december 2012

	leeftijd						geslacht	
	jonger dan 15 jaar	15 tot 25 jaar	25 tot 45 jaar	45 tot 65 jaar	65 tot 75 jaar	75 jaar en ouder	man	vrouw
Totaal Nederland ¹⁾	17	12	26	28	10	7	50	50
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	18	13	27	28	9	5	51	49
Personen met een beperking en/of chronische aandoening ²⁾	10	8	19	26	12	25	40	60
w.o.								
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	6	6	11	22	15	41	43	57
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	1	1	3	13	16	66	33	67
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	17	25	28	24	4	2	57	43
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	15	8	14	18	8	37	44	56
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	0	0	0	3	10	86	30	70
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	15	21	26	25	6	7	59	41
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	12	7	23	31	12	14	36	64

1) In deze tabel zijn personen uit zowel particuliere als institutionele huishoudens opgenomen

2) Omdat een persoon meerdere aandoeningen kan hebben, tellen de verschillende soorten

Tabel 2

Personen naar type huishouden, 31 december 2012

	Totaal	type huishouden		Totaal	type huishouden	
		particulier huishouden	institutioneel huishouden		particulier huishouden	institutioneel huishouden
	<i>Aantal</i>			<i>%</i>		
Totaal Nederland ¹⁾	16 779 580	16 564 790	214 780	100	99	1
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	14 675 460	14 642 610	32 850	100	100	0
Personen met een beperking en/of chronische aandoening ²⁾ w.o.	2 104 120	1 922 180	181 930	100	91	9
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	88 800	68 380	20 420	100	77	23
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	575 730	476 260	99 480	100	83	17
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	175 540	128 550	46 990	100	73	27
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	17 640	13 300	4 340	100	75	25
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	106 830	59 320	47 510	100	56	44
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	233 820	197 240	36 580	100	84	16
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	1 420 790	1 379 090	41 710	100	97	3

1) In deze tabel zijn personen uit zowel particuliere als institutionele huishoudens opgenomen.

2) Omdat een persoon meerdere aandoeningen kan hebben, tellen de verschillende soorten aandoeningen niet op tot het totaal.

Tabel 3

Personen van 18 jaar en ouder naar geluk, tevredenheid met het leven, mate van eenzaamheid en tevredenheid met de financiële situatie, 2012

	Geluk			Tevredenheid met het leven			Tevredenheid met financiële situatie			Mate van eenzaamheid ²⁾
	gelukkig	niet gelukkig, niet ongelukkig	ongelukkig	tevreden	niet tevreden, niet ontevreden	ontevreden	tevreden	niet tevreden, niet ontevreden	ontevreden	
			%							<i>Gemiddelde score</i>
Totaal Nederland ¹⁾	89	9	2	85	12	3	73	21	7	1,7
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	90	8	1	86	11	2	75	20	6	1,6
Personen met een beperking en/of chronische aandoening w.o.	79	14	7	75	17	8	60	28	12	2,5
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	81	11	8	79	13	9	.	.	.	3,1
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	78	15	7	75	18	7	58	30	12	2,2

1) In deze tabel zijn alleen personen uit particuliere huishoudens opgenomen.

2) De mate van eenzaamheid wordt uitgedrukt als een schaalscore waarbij 0 staat voor niet eenzaam en 12 voor zeer eenzaam.

Toelichting bij de tabellen over onderwijs

Inleiding

Het recht op onderwijs is neergelegd in artikel 24 van het IVRPH en kent verdergaande verplichtingen voor de staat dan andere VN-kerndocumenten, omdat het Verdragsstaten verplicht een inclusief onderwijssysteem te creëren waarbij - binnen het algemene onderwijssysteem - personen met een beperking doeltreffende ondersteuning ontvangen die ze nodig hebben om effectieve deelname aan het onderwijs mogelijk te maken. Personen met een handicap mogen niet uitgesloten worden van het onderwijssysteem, redelijke aanpassingen moeten worden aangeboden. Het onderwijs moet zonder discriminatie op grond van handicap zijn en gelijke kansen bieden aan leerlingen. Het gaat erom dat kinderen met een beperking hun volledig potentieel kunnen ontwikkelen en effectief kunnen participeren in de maatschappij; dat de kinderen hun gevoel van waardigheid en eigenwaarde kunnen versterken. Ook gaat het om de versterking van de eerbiediging van mensenrechten, fundamentele vrijheden en menselijke diversiteit. Het is aan Verdragsstaten om voldoende financiële en personeel toe te wijzen voor de implementatie van een nationaal programma van inclusief onderwijs voor kinderen met een handicap. Transitie in het onderwijs moeten daarbij zorgvuldig worden gepland en geïmplementeerd.

Over de tabellen

Dit blok bestaat uit 4 tabellen. In elke tabel wordt de situatie van personen met een beperking of chronische aandoening vergeleken met die van de 'referentiegroep' personen zonder beperking of chronische aandoening. In de tabellen wordt ook een onderscheid gemaakt tussen verschillende doelgroepen/ typen beperkingen.

Leesinstructie

Hieronder wordt per tabel een leeswijzer gegeven. Hierin wordt aangegeven waar de tabellen over gaan en hoe de cijfers gelezen moeten worden. Het betreft géén inhoudelijke duiding van de resultaten.

In **tabel 4** is te zien hoeveel personen staan ingeschreven in het basis- en voortgezet onderwijs en hoe de leerlingen zijn verdeeld over het regulier en speciaal onderwijs. Van de basisschoolleerlingen met een beperking volgt 29 procent speciaal onderwijs. Van de leerlingen in het voortgezet onderwijs is dat 44 procent.

In **tabel 5** wordt beschreven in hoeverre leerlingen het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie, dat wil zeggen een havo- of vwo-diploma, of een diploma op mbo niveau 2 of hoger. Iemand die stopt met school maar nog geen startkwalificatie heeft wordt een 'voortijdig schoolverlater' genoemd. Het gaat in deze tabel alleen om leerlingen in het regulier onderwijs. Wanneer iemand zonder startkwalificatie overstapt van het regulier naar het speciaal onderwijs dan wordt deze ook als voortijdig schoolverlater gezien. In de tabel is daarom ook weergegeven welk deel van de voortijdig schoolverlaters is overgestapt naar het speciaal onderwijs. Van de leerlingen met een beperking heeft 6 procent het regulier onderwijs zonder startkwalificatie verlaten. 21 Procent hiervan is overgestapt naar het speciaal onderwijs.

Tabel 6 gaat over de onderwijsinschrijving van kinderen in de leerplichtige leeftijd. Van de kinderen met een beperking staat 97 procent ingeschreven in het bekostigd onderwijs. Het gaat hier echter alleen om het onderwijs dat door de overheid wordt bekostigd. Particulier onderwijs, thuisonderwijs en onderwijs in het buitenland vallen daar bijvoorbeeld buiten. Het wil dus niet zeggen dat 3 procent van de kinderen géén onderwijs volgt.

Tabel 7 gaat het over onderwijsniveau. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen het niveau van de hoogstbehaalde opleiding, dat wil zeggen de hoogste opleiding waarvoor een diploma is behaald, en de hoogstgevolgde opleiding. De hoogstgevolgde opleiding is altijd van hetzelfde of een hoger niveau dan de hoogstbehaalde opleiding. Er kunnen twee redenen zijn voor het feit dat de hoogstgevolgde opleiding van een hoger niveau is dan de hoogstbehaalde opleiding. De eerste is dat iemand wel met de hogere opleiding is begonnen maar deze niet heeft afgemaakt. De andere mogelijkheid is dat de persoon nog bezig is met de hogere opleiding. 13 procent van de personen met een beperking heeft een opleiding op hbo- of wo-niveau afgerond, 18 procent heeft een opleiding op een dergelijk niveau gevolgd.

Begrippen met betrekking tot onderwijs

Bekostigd onderwijs - Onderwijs aan een instelling die wordt bekostigd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) of het ministerie van Economische Zaken (EZ). (Voortgezet) speciaal onderwijs valt hier ook onder. Onderwijstypen die hier niet onder vallen zijn onder andere onderwijs aan een particuliere onderwijsinstelling, thuisonderwijs en onderwijs in het buitenland.

Leerweg ondersteunend onderwijs - Onderwijs bestemd voor vmbo-leerlingen met achterstanden of gedrags- en motivatieproblemen, die met extra begeleiding wel een diploma kunnen behalen. Hierin kunnen dezelfde vier leerwegen worden gevolgd en dezelfde diploma's worden gehaald als in het normale vmbo-onderwijs.

Onderwijsniveau - Het niveau van de hoogstbehaalde of hoogstgevolgde opleiding. In deze publicatie worden drie niveaus onderscheiden:

- Laag: onderwijs op het niveau van basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo of de assistentenopleiding (mbo-1);
- Middelbaar: onderwijs op het niveau van de bovenbouw van havo/vwo, de basisberoepsopleiding (mbo-2), de vakopleiding (mbo-3) of de middenkader- en specialistenopleidingen (mbo-4);
- Hoog: onderwijs op het niveau van hbo of wo.

Praktijkonderwijs - Praktisch onderwijs, aansluitend op het basisonderwijs, dat bestemd is voor leerlingen die niet in staat zijn om een diploma te behalen in het vmbo.

Speciaal basisonderwijs - Speciaal basisonderwijs (sba) is de voortzetting van het voormalige basisonderwijs aan kinderen met leer- en opvoedingsmoelijkheden (so-lom), moeilijk lerende kinderen (so-mlk) en in hun ontwikkeling bedreigde kleuters (iobk) voor zover verbonden aan scholen voor so-lom en so-mlk.

Speciaal onderwijs - Speciaal onderwijs zoals bedoeld in de Wet op de Expertisecentra. Het speciaal onderwijs (so-wec) betreft leerlingen van 4 tot ongeveer 12 jaar die speciaal onderwijs krijgen vanwege een lichamelijke of verstandelijke handicap of vanwege ernstige gedrags- en/of leerproblemen. Leerlingen boven de 12 jaar behoren tot het voortgezet speciaal onderwijs (vso-wec).

Voortgezet speciaal onderwijs - Voortgezet speciaal onderwijs zoals bedoeld in de Wet op de Expertisecentra. Het voortgezet speciaal onderwijs (vso-wec) betreft leerlingen boven de 12 jaar die speciaal onderwijs krijgen vanwege een lichamelijke of verstandelijke handicap of vanwege ernstige gedrags- en/of leerproblemen. Leerlingen van 4 tot ongeveer 12 jaar behoren tot het speciaal onderwijs (so-wec).

Voortijdig schoolverlater - Leerling uit het basisjaar (in dit onderzoek schooljaar 2012/2013) die op 1 oktober van het volgende schooljaar het (regulier) onderwijs heeft verlaten en niet in het bezit is van een startkwalificatie (een havo- of vwo-diploma, of een diploma op mbo niveau 2 of hoger).

Tabel 4

Personen naar inschrijving in regulier en speciaal onderwijs, 1 oktober 2012

	Inschrijving basisonderwijs ³⁾		w.v.		Inschrijving voortgezet onderwijs ³⁾		w.v.	
	Aantal	%	regulier	speciaal ⁴⁾	Aantal	%	regulier	speciaal ⁵⁾
Totaal Nederland ¹⁾	1 561 900	95	5		998 980	84	16	
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	1 443 650	97	3		896 620	87	13	
Personen met een beperking en/of chronische aandoening ²⁾ w.o.	118 260	71	29		102 360	56	44	
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	3 290	19	81		1 950	20	80	
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	4 150	47	53		2 510	27	73	
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	16 750	11	89		21 040	3	97	
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	1 910	22	78		930	11	89	
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	40	23	77		60	9	91	
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	21 030	36	64		27 900	34	66	
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	98 230	79	21		75 340	68	32	

1) In deze tabel zijn personen uit zowel particuliere als institutionele huishoudens opgenomen. Het betreft de populatie die op 31 december 2012 in de GBA stond ingeschreven.

2) Omdat een persoon meerdere aandoeningen kan hebben, tellen de verschillende soorten aandoeningen niet op tot het totaal.

3) In deze tabel gaat het alleen om inschrijvingen in het door de overheid bekostigd onderwijs.

4) Hieronder vallen speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs.

5) Hieronder vallen praktijkonderwijs, leerweg ondersteunend onderwijs (lwoo) en voortgezet speciaal onderwijs

Tabel 5

Personen tot en met 22 jaar ingeschreven in het regulier onderwijs naar voortijdig schoolverlaten, 2012

	Totaal leerlingen ³⁾			Totaal leerlingen ³⁾		
	w.o. voortijdig schoolverlaters ⁴⁾	w.o. overgestapt naar speciaal onderwijs ⁵⁾		w.o. voortijdig schoolverlaters ⁴⁾	w.o. overgestapt naar speciaal onderwijs ⁵⁾	
	Aantal		% van totaal		% van voortijdig schoolverlaters	
Totaal Nederland ¹⁾	1 343 970	37 120	2 990	100	3	8
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	1 241 650	31 250	1 760	100	3	6
Personen met een beperking en/of chronische aandoening ²⁾	102 320	5 870	1 230	100	6	21
w.o.						
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	820	80	20	100	10	22
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	1 460	150	30	100	10	20
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	6 430	1 510	180	100	24	12
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	270	30	.	100	12	26
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	20	.	.	100	18	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	21 000	2 350	560	100	11	24
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	84 820	3 370	820	100	4	24

1) In deze tabel zijn personen uit zowel particuliere als institutionele huishoudens opgenomen. Het betreft de populatie die op 31 december 2012 in de GBA stond ingeschreven.

2) Omdat een persoon meerdere aandoeningen kan hebben, tellen de verschillende soorten aandoeningen niet op tot het totaal.

3) Personen die op 1 oktober 2012 stonden ingeschreven in het regulier voortgezet onderwijs (vo), middelbaar beroepsonderwijs (mbo) of voortgezet algemeen volwassenen onderwijs (vavo). In deze tabel gaat het alleen om inschrijvingen in het door de overheid bekostigd onderwijs.

4) Personen die op 1 oktober 2013 het regulier onderwijs hebben verlaten en niet in het bezit zijn van een startkwalificatie (een havo- of vwo-diploma, of een diploma op mbo niveau 2 of hoger).

5) Hieronder vallen het speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet speciaal onderwijs, leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) en praktijkonderwijs.

Tabel 6

Personen van 5 tot en met 15 jaar naar inschrijving in het onderwijs, 1 oktober 2012

	Totaal			Totaal		
		w.v. ingeschreven in het bekostigd onderwijs	niet ingeschreven in het bekostigd onderwijs		w.v. ingeschreven in het bekostigd onderwijs	niet ingeschreven in het bekostigd onderwijs
	<i>Aantal</i>			<i>%</i>		
Totaal Nederland ¹⁾	2 161 300	2 138 950	22 350	100	99	1
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	1 973 960	1 956 430	17 530	100	99	1
Personen met een beperking en/of chronische aandoening ²⁾ w.o.	187 330	182 510	4 820	100	97	3
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap ³⁾	4 990	3 870	1 110	100	78	22
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	5 840	5 200	640	100	89	11
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	30 990	27 330	3 670	100	88	12
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	2 460	2 260	200	100	92	8
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	80	80	.	100	94	6
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	41 120	39 730	1 390	100	97	3
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	150 080	147 140	2 930	100	98	2

1) In deze tabel zijn personen uit zowel particuliere als institutionele huishoudens opgenomen. Het betreft de populatie die op 31 december 2012 in de GBA stond ingeschreven.

2) Omdat een persoon meerdere aandoeningen kan hebben, tellen de verschillende soorten aandoeningen niet op tot het totaal.

3) Het percentage personen dat niet in het bekostigd onderwijs is ingeschreven is binnen deze doelgroep relatief hoog. Dit geldt vooral voor de personen die de lichamelijke beperking als secundaire grondslag voor de AWBZ hebben. Zij hebben daarnaast nog een andere (dominante) grondslag, bijvoorbeeld een verstandelijke handicap.

Tabel 7

Personen van 15 jaar en ouder naar hoogst behaalde en hoogst gevolgde opleiding, 31 december 2012

	Hoogst gevolgde opleiding			Hoogst behaalde opleiding		
	laag	middelbaar	hoog	laag	middelbaar	hoog
	%					
Totaal Nederland ¹⁾	26	42	33	35	41	23
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	23	42	35	32	43	25
Personen met een beperking en/of chronische aandoening w.o.	47	36	18	55	33	13
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	57	30	13	62	27	10
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	60	28	11	64	26	10
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	78	21	1	90	9	1
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	56	30	13	63	27	10
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	61	27	12	64	25	11
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	45	41	14	63	30	7
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	43	37	20	51	35	14

1) In deze tabel zijn personen uit zowel particuliere als institutionele huishoudens opgenomen.

Algemene toelichting bij de tabellen over werk en werkgelegenheid

Inleiding

Het recht op werk en werkgelegenheid, zoals neergelegd in artikel 27 van het IVRPH, omvat het recht op de mogelijkheid om in levensonderhoud te voorzien door middel van in vrijheid gekozen of aanvaard werk op een arbeidsmarkt en in een werkomgeving die open is, waarbij niemand wordt uitgesloten en die toegankelijk is voor personen met een handicap. Het recht op werk en werkgelegenheid heeft betrekking op alle stadia van de werkgelegenheid, en dus ook op de werving en selectie, de voortzetting van het dienstverband, promotie en het recht op gelijke beloning voor werk van gelijke waarde. De verwezenlijking van het recht op werk betekent dat werkgevers verplicht zijn passende en effectieve maatregelen te nemen om werknemers met een handicap gelijk te behandelen. Het gaat bijvoorbeeld om maatregelen, zoals het aanpassen van de werkplek en de materialen, het aanpassen van de taakverdeling en het geven van trainingen. De maatregelen mogen geen onevenredige belasting voor de werkgever vormen.

Over de tabellen

Dit blok bestaat uit 6 tabellen. In elke tabel wordt de situatie van personen met een beperking of chronische aandoening vergeleken met die van de 'referentiegroep' personen zonder beperking of chronische aandoening. In de tabellen wordt ook een onderscheid gemaakt tussen verschillende doelgroepen/ typen beperkingen.

Leesinstructie

Hieronder wordt per tabel een leeswijzer gegeven. Hierin wordt aangegeven waar de tabellen over gaan en hoe de cijfers gelezen moeten worden. Het betreft géén inhoudelijke duiding van de resultaten.

Tabellen 8 tot en met 11 zijn gebaseerd op de Enquête Beroepsbevolking en gaan daarom per definitie alleen over personen in particuliere huishoudens. In tabel 18 zijn ook personen in institutionele huishoudens meegenomen. **Tabel 8** gaat over de positie die men inneemt op de arbeidsmarkt. Belangrijk hierbij is of iemand betaald werk heeft en zo niet of hij of zij dan wel direct beschikbaar is voor werk en daar actief naar op zoek is. In het eerste geval behoort men tot de werkzame beroepsbevolking. Iemand die niet werkt, maar wel direct beschikbaar is en actief zoekt behoort tot de werkloze beroepsbevolking. In alle andere gevallen behoort men tot de niet-beroepsbevolking. Als iemand niet beschikbaar is en ook niet gezocht heeft dan wordt gekeken of iemand wel wil werken. Is dat ook niet het geval dan wordt gekeken wat daar de reden van is. Van de personen met een beperking is 45 procent werkzaam, 51 procent behoort tot de niet-beroepsbevolking. Van degenen die helemaal niet willen werken, geeft 46 procent aan dat dat is vanwege ziekte of arbeidsongeschiktheid.

In **tabellen 9 tot en met 11** wordt verder ingezoomd op de werkzame beroepsbevolking. Tabel 9 gaat over de positie in de werkkring. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen werknemers en zelfstandigen. De werknemers worden vervolgens verder onderverdeeld in werknemers met een vaste of flexibele arbeidsrelatie. Van de werkzame personen met een beperking is 87 procent werknemer en van de werknemers heeft 78 procent een vast contract. Tabel 10 gaat over het aantal uren dat men werkt en in tabel 11 is te zien hoe tevreden men is over het aantal werkuren. Iets minder dan de helft van alle werkzame personen met een beperking werkt fulltime (35 uur of meer per week) en de ruime meerderheid (83 procent) is tevreden met het aantal werkuren.

Tabel 12 gaat over personen met een baan als werknemer en het type werkgever. Van de werknemers met een beperking werkt 24 procent bij een gesubsidieerde instelling.

Tabel 13 gaat over verschillende uitkeringen en toeslagen. Van de personen met een beperking heeft bijvoorbeeld 16 procent een arbeidsongeschiktheidsuitkering, 7 procent een bijstandsuitkering en 37 procent een AOW-uitkering ontvangen.

Begrippen met betrekking tot werk en werkgelegenheid

Arbeidsduur - Het aantal uren dat een persoon in een normale of gemiddelde werkweek werkt. Overuren en onbetaalde uren worden hierin niet meegerekend.

Baan - Overeenkomst waarbij een persoon tegen een financiële vergoeding arbeid verricht voor een bedrijf of instelling. Een persoon kan meerdere banen hebben. Bij werknemersbanen wordt een mondelinge of schriftelijke arbeidsovereenkomst afgesloten, waarin salaris en andere arbeidsvoorwaarden zijn vastgelegd.

CAO-sector - Alle bedrijven en instellingen die actief zijn in Nederland zijn ingedeeld in een CAO-sector. De indeling in CAO-sectoren is gebaseerd op de positie van de werknemers bij de arbeidsvoorwaardenonderhandelingen. Er worden drie CAO-sectoren onderscheiden:

- Particuliere bedrijven: privaatrechtelijke bedrijven die niet tot de sector gesubsidieerde instellingen of tot de cao-sector overheid gerekend worden;
- Overheid: alle publiekrechtelijke bedrijven, zoals rijksoverheid, provincies, gemeenten, waterschappen en het openbaar onderwijs. Daarnaast behoren de politie, het regulier bijzonder onderwijs en de academische ziekenhuizen tot de overheid;
- Gesubsidieerde instellingen: privaatrechtelijke bedrijven die door subsidie of via wettelijk vastgestelde bijdragen worden gefinancierd, voor zover zij niet tot de overheid behoren. Het gaat hierbij onder meer om het grootste deel van de gezondheids- en welzijnzorg, de uitvoeringsorganen voor de sociale verzekeringen en de sociale werkplaatsen.

Flexibele arbeidsrelatie - Een werknemer met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd of een flexibel aantal uren per week.

Tot de werknemers met een flexibele arbeidsrelatie behoren:

- Werknemers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd én een vast aantal uren per week waarbij is afgesproken dat zij bij goed functioneren in vaste dienst komen;
- Werknemers met een arbeidsovereenkomst van ten minste een jaar én een vast aantal uren per week;
- Werknemer met een arbeidsovereenkomst van minder dan een jaar én een vast aantal uren per week;
- Oproep-/invalkrachten: werknemers die op afroep beschikbaar zijn voor het verrichten van werkzaamheden;
- Uitzendkrachten: personen die ingeschreven zijn bij een uitzendbureau en die met dat bureau een arbeidsverhouding zijn aangegaan tot het verrichten van werkzaamheden op tijdelijke basis voor derden;
- Werknemers met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd én een flexibel aantal uren per week;
- Werknemers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd én een flexibel aantal uren per week.

Niet-beroepsbevolking - Personen van 15 tot 75 jaar zonder betaald werk die niet recent naar werk hebben gezocht of daarvoor niet direct beschikbaar zijn. Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

Vaste arbeidsrelatie - Een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd en een vast aantal uren per week.

Werkloze beroepsbevolking - Personen van 15 tot 75 jaar zonder betaald werk, die recent naar werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn. Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

Werknemer - Een persoon die in een arbeidsovereenkomst afspraken met een economische eenheid maakt om arbeid te verrichten waartegenover een financiële beloning staat.

Werkzame beroepsbevolking - Personen van 15 tot 75 jaar die betaald werk hebben. Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

Zelfstandige - Een persoon die voor eigen rekening of risico arbeid verricht (en hiervoor belastingaangifte doet):

- in een eigen bedrijf of praktijk (zelfstandig ondernemer),
- als directeur-groootaandeelhouder (dga),
- in het bedrijf of de praktijk van een gezinslid (meewerkend gezinslid), of
- als overige zelfstandige.

Begrippen met betrekking tot uitkeringen

Anw-uitkering - Uitkering die wordt verstrekt op grond van de Algemene nabestaandenwet (Anw). De Anw biedt in bepaalde gevallen financiële ondersteuning na het overlijden van een partner of ouder. In het Nederlandse sociale zekerheidsstelsel is dit een volksverzekering.

AO-uitkering - Uitkering die wordt verstrekt op grond van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA), de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) of de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wet Wajong). Deze wetten bieden een inkomen, of aanvulling daarop, voor mensen die vanwege langdurige ziekte of een handicap niet of niet volledig kunnen werken.

AOW-uitkering - Uitkering die wordt verstrekt op grond van de Algemene Ouderdomswet (AOW). Deze wet biedt een basispensioen voor mensen die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt. In het Nederlandse sociale zekerheidsstelsel is dit een volksverzekering.

Bijstandsuitkering - Uitkering die wordt verstrekt op grond van de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (loaw) of de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (loaz). De Wwb is per 1 januari 2015 gewijzigd en heet sindsdien Participatiewet.

WW-uitkering - Uitkering die wordt verstrekt op grond van de Werkloosheidswet (WW). De WW biedt werkloze werknemers met voldoende arbeidsverleden en die beschikbaar zijn voor arbeid een werkloosheidsuitkering.

Ziektewetuitkering - Uitkering die wordt verstrekt op grond van de Ziektewet (ZW). Deze wet regelt dat zieke werknemers, in gevallen waarbij de loondoorbetalingsverplichting voor de werkgever niet van toepassing is, recht hebben op een uitkering.

Kinderopvangtoeslag - Een inkomensafhankelijke bijdrage van de overheid in de kosten van formele kinderopvang voor kinderen die nog niet naar het voortgezet onderwijs gaan. Formele opvang is opvang in een kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang of bij een gastouder.

Partneralimentatie - Bij een scheiding geldt er een alimentatieplicht voor de partner. Over deze partneralimentatie kunnen ex-partners in principe zelf afspraken maken. De wettelijke alimentatieverplichting ten opzichte van de partner duurt maximaal 12 jaar.

Studiefinanciering - Studenten van 18 jaar en ouder in het mbo (de beroepopleidende leerweg) en studenten jonger dan 30 jaar in het hoger onderwijs kunnen onder bepaalde voorwaarden aanspraak maken op studiefinanciering. De studiefinanciering kent diverse varianten: basisbeurs, aanvullende beurs, studenten-OV-chipkaart, lening en het collegegeldkrediet (alleen hoger onderwijs). In dit onderzoek wordt alleen gekeken naar personen met een basisbeurs en/of aanvullende beurs.

Tabel 8

Personen van 15 tot en met 74 jaar naar arbeidsmarktpositie, 2012

	Werkzame beroepsbevolking	Werkloze beroepsbevolking	Niet-beroepsbevolking ²⁾		
			totaal	w.v. op korte termijn beschikbaar, maar niet recent gezocht naar werk	w.v. niet op korte termijn beschikbaar, wel recent gezocht naar werk
	<i>% van totaal</i>		<i>% van niet-beroepsbevolking</i>		
Totaal Nederland ¹⁾	66	4	29	9	3
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	68	4	27	9	3
Personen met een beperking en/of chronische aandoening w.o.	45	4	51	7	2
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	11	3	86	4	1
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	15	1	84	3	0
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	36	6	58	12	4
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	22	7	70	10	4
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	51	4	45	7	2

1) In deze tabel zijn alleen personen uit particuliere huishoudens opgenomen.

2) Personen die op korte termijn beschikbaar zijn en ook recent hebben gezocht naar werk worden gerekend tot de werkloze beroepsbevolking.

Tabel 8
Personen van 15 tot en met 74 jaar naar arbeidsmarktpositie, 2012

w.v. niet op korte termijn beschikbaar en niet recent gezocht naar werk								
	totaal	w.v. wil werk	w.v. wil geen werk					
			totaal	w.v. reden				
				opleiding/ studie	zorg voor gezin of huishouden	ouderdom	ziekte of arbeidsongeschiktheid	
			<i>% van niet beschikbaar/ niet gezocht</i>	<i>% van wil geen werk gezocht</i>				
Totaal Nederland ¹⁾	88	5	95	13	8	49	22	8
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	88	5	95	15	8	52	16	8
Personen met een beperking en/of chronische aandoening	91	6	94	7	4	37	46	6
w.o.								
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	95	3	97	3	1	17	78	1
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	96	3	97	0	1	54	42	3
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	84	8	92	14	3	5	68	10
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	86	12	88	11	2	7	73	6
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	91	5	95	7	6	38	44	6

1) In deze tabel zijn alleen personen uit particuliere huishoudens opgenomen.

2) Personen die op korte termijn beschikbaar zijn en ook recent hebben gezocht naar werk w

Tabel 9

Werkzame beroepsbevolking van 15 tot en met 74 jaar naar positie in de werkring, 2012

	Zelfstandige	Werknemer ²⁾ w.v.		w.v.					
		vaste arbeidsrelatie	flexibele arbeidsrelatie	tijdelijk contract, vaste uren	uitzendkracht	oproep- of invalkracht	vast contract, geen vaste uren	tijdelijk contract, geen vaste uren	
	% van werkzame beroepsbevolking	% van werknemers	% van flexibele arbeidsrelatie						
Totaal Nederland ¹⁾	15	85	76	24	43	12	28	6	12
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	15	85	76	24	43	12	28	6	12
Personen met een beperking en/of chronische aandoening w.o.	13	87	78	22	44	13	25	6	12
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	.	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	16	84	85	15	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	3	97	71	29	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	.	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	.	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	9	91	52	48	.	.	.	.	.
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	13	87	79	21	44	12	25	6	12

1) In deze tabel zijn alleen personen uit particuliere huishoudens opgenomen.

2) Als een persoon meer dan één baan of werkring heeft, dan wordt, voor de typering van diens arbeidsmarktpositie, uitgegaan van de baan of werkring waaraan de meeste tijd wordt besteed.

Tabel 10

Werkzame beroepsbevolking van 15 tot en met 74 jaar naar arbeidsduur, 2012

	Arbeidsduur			
	1 tot 12 uur per week	12 tot 20 uur per week	20 tot 35 uur per week	35 uur of meer per week
	<i>% van werkzame beroepsbevolking</i>			
Totaal Nederland ¹⁾	11	8	28	52
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	11	8	28	52
Personen met een beperking en/of chronische aandoening	11	10	32	47
w.o.				
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	10	13	37	40
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	14	8	41	37
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	22	12	36	30
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	11	10	32	48

1) In deze tabel zijn alleen personen uit particuliere huishoudens opgenomen.

Tabel 11

Werkzame beroepsbevolking van 15 tot en met 74 naar tevredenheid over arbeidsduur, 2012

	Tevredenheid over arbeidsduur		
	tevreden	ontevreden, wil meer uren per week werken	ontevreden, wil minder uren per week werken
	<i>% van werkzame beroepsbevolking</i>		
Totaal Nederland ¹⁾	83	10	6
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	83	10	6
Personen met een beperking en/of chronische aandoening w.o.			
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	86	8	6
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	85	14	1
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	77	18	5
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	83	11	6

1) In deze tabel zijn alleen personen uit particuliere huishoudens opgenomen.

Tabel 12
Personen met een baan als werknemer naar soort werkgever, 2012

	Totaal	w.v. soort werkgever ³⁾			Totaal	w.v. soort werkgever ³⁾		
		overheid	gesubsidieerde instelling	bedrijfsleven		overheid	gesubsidieerde instelling	bedrijfsleven
	Aantal				%			
Totaal Nederland ¹⁾	8 094 940	1 022 940	1 352 740	5 719 260	100	13	17	71
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	7 499 850	957 350	1 208 120	5 334 370	100	13	16	71
Personen met een beperking en/of chronische aandoening ²⁾ w.o.	595 090	65 580	144 620	384 890	100	11	24	65
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	4 910	500	2 300	2 110	100	10	47	43
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	27 890	3 240	9 390	15 260	100	12	34	55
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	37 140	710	21 540	14 890	100	2	58	40
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	1 700	110	1 060	530	100	7	62	31
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	540	70	120	360	100	12	21	66
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	41 250	1 440	12 420	27 390	100	3	30	66
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	522 670	61 430	117 090	344 150	100	12	22	66

1) In deze tabel zijn personen uit zowel particuliere als insitutionele huishoudens opgenomen. Het betreft de populatie die op 31 december 2012 in de GBA stond ingeschreven.

2) Omdat een persoon meerdere aandoeningen kan hebben, tellen de verschillende soorten aandoeningen niet op tot het totaal.

3) Indien een persoon in 2012 meerdere banen heeft gehad, is gekeken naar de baan waarin deze persoon het meeste heeft verdiend. De indeling naar soort werkgever is gemaakt op basis van de CAO-sector van het bedrijf of de instelling.

Tabel 13

Personen naar het ontvangen van een toeslag, uitkering, pensioen, alimentatie en studiefinanciering, 2012

	Totaal	w.v. ³⁾								
		AO-uitkering ⁴⁾	WW-uitkering	bijstands- uitkering ⁵⁾	ziektewet- uitkering	AOW-uitkering	ANW-uitkering	kinderopvang- toeslag	partner- alimentatie	studie- financiering
Totaal Nederland ¹⁾	16 779 580	812 150	648 120	550 460	229 100	2 816 480	85 970	532 120	57 950	811 610
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	14 675 460	482 300	592 040	411 960	189 270	2 046 980	69 650	497 490	49 500	767 060
Personen met een beperking en/of chronische aandoening ²⁾	2 104 120	329 850	56 080	138 500	39 830	769 500	16 320	34 630	8 450	44 540
w.o.										
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	88 800	26 990	220	4 210	560	49 400	630	90	300	540
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	575 730	50 470	2 520	27 510	4 170	471 250	3 990	850	1 970	840
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	175 540	99 360	1 930	9 860	1 560	11 030	850	950	100	3 080
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	17 640	5 470	80	680	60	7 860	80	40	40	160
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	106 830	2 710	50	2 000	160	102 460	200	.	200	10
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	233 820	91 090	4 710	39 420	5 920	29 780	1 730	1 760	980	9 110
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	1 420 790	181 370	49 490	93 730	32 520	367 790	12 420	32 010	6 400	35 010

1) In deze tabel zijn personen uit zowel particuliere als insitutionele huishoudens opgenomen. Het betreft de populatie die op 31 december 2012 in de GBA stond ingeschreven.

2) Omdat een persoon meerdere aandoeningen kan hebben, tellen de verschillende soorten aandoeningen niet op tot het totaal.

3) Een persoon kan meerdere uitkeringen en toeslagen tegelijkertijd ontvangen. Deze persoon wordt dan bij meerdere categorieën meegeteld.

4) WAO, Wajong, WIA en WAZ.

5) Bijstand, IOAW en IOAZ.

Tabel 13

Personen naar het ontvangen van een toeslag, uitkering, pensioen, alimentatie en studiefinanciering

	Totaal	w.v. ³⁾									
		AO-uitkering ⁴⁾	WW-uitkering	bijstands- uitkering ⁵⁾	ziektewet- uitkering	AOW-uitkering	ANW-uitkering	kinderopvang- toeslag	partner- alimentatie	studie- financiering	
		%									
Totaal Nederland ¹⁾	100	5	4	3	1	17	1	3	0	5	
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	100	3	4	3	1	14	0	3	0	5	
Personen met een beperking en/of chronische aandoening ²⁾	100	16	3	7	2	37	1	2	0	2	
w.o.											
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	100	30	0	5	1	56	1	0	0	1	
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	100	9	0	5	1	82	1	0	0	0	
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	100	57	1	6	1	6	0	1	0	2	
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	100	31	0	4	0	45	0	0	0	1	
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	100	3	0	2	0	96	0	0	0	0	
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	100	39	2	17	3	13	1	1	0	4	
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	100	13	3	7	2	26	1	2	0	2	

1) In deze tabel zijn personen uit zowel particuliere als insitutionele huishoudens opgenomen. Het betr

2) Omdat een persoon meerdere aandoeningen kan hebben, tellen de verschillende soorten aandoeni

3) Een persoon kan meerdere uitkeringen en toeslagen tegelijkertijd ontvangen. Deze persoon wordt d

4) WAO, Wajong, WIA en WAZ.

5) Bijstand, IOAW en IOAZ.

Toelichting bij de tabellen over zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij

Inleiding

Artikel 19 van het IVRPH erkent het gelijke recht van alle personen met een handicap om in de maatschappij te wonen met dezelfde keuzemogelijkheden als ieder ander. Kern van het recht is dat mensen met een handicap niet langer worden geconfronteerd met isolatie en verlies van regie over het eigen leven, omdat zij vanuit een ontoegankelijke samenleving niet de ondersteuning ontvangen die zij nodig hebben. Barrières moeten geslecht worden in huisvesting en in andere domeinen in het leven. Daarnaast moet ondersteuning op maat aangeboden worden teneinde dit recht volledig te kunnen verwezenlijken.

Meer concreet houdt het recht op zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij in: vrije keuze in woonplaats, de personen met wie te wonen, op gelijke basis met anderen, en het achterwege blijven van de verplichting om in een speciale woonvoorziening te wonen. Indien ondersteuning nodig is, moet deze door de Verdragsstaten worden geboden, ongeacht de woonplaats. Daarnaast hebben mensen met een handicap recht op toegang tot individuele ondersteuning en ondersteuning vanuit gemeenschapdiensten en -faciliteiten die voor iedereen beschikbaar zijn.

Over de tabellen

Dit blok bestaat uit 7 tabellen. In elke tabel wordt de situatie van personen met een beperking of chronische aandoening vergeleken met die van de 'referentiegroep' personen zonder beperking of chronische aandoening. In de tabellen wordt ook een onderscheid gemaakt tussen verschillende doelgroepen/ typen beperkingen. Naast de zeven tabellen in dit blok geeft ook tabel 2 relevante informatie over de woonsituatie van personen met een beperking.

Leesinstructie

Hieronder wordt per tabel een leeswijzer gegeven. Hierin wordt aangegeven waar de tabellen over gaan en hoe de cijfers gelezen moeten worden. Het betreft géén inhoudelijke duiding van de resultaten.

Met uitzondering van tabel 20 gaan de cijfers over wonen alleen over (personen in) particuliere huishoudens. Voor mensen die in een instelling wonen is namelijk weinig specifieke informatie bekend over de woonsituatie.

Tabellen 14 en 15 gaan over de eigendomssituatie van de woning (huur of koop) van respectievelijk personen en huishoudens. In tabel 14 wordt gekeken welke positie personen innemen in het huishouden waar zij toe behoren. In tabel 15 is aangegeven welk deel van de huishoudens met een huurwoning huurtoeslag ontvangt. De helft van de personen met een beperking heeft een koophuis, voor de huishoudens is dat 46 procent. Van alle huishoudens in een huurwoning met minimaal één persoon met een beperking ontvangt 45 procent huurtoeslag.

Tabel 16 gaat over de woonlasten van huishoudens. Huishoudens in een koopwoning met minimaal één huishoudlid met een beperking geven een kwart van hun inkomen uit aan wonen. Van de huishoudens met een huurwoning is dat 37 procent.

Tabellen 17, 18 en 19 gaan over de woonbeleving. In **tabel 17** is te zien hoe tevreden personen zijn met de woning waarin zij wonen en, indien ontevreden, over welke aspecten van de woning zij dan ontevreden zijn. De grote meerderheid van de personen met een beperking is tevreden met hun woning, slechts 5 procent is ontevreden. De personen die ontevreden zijn hebben vooral problemen met de ruimte van de woning: 73 procent is daarover (zeer) ontevreden.

Tabel 18 gaat over de wens om te verhuizen en de reden daarvoor. In totaal willen twee op de tien personen met een beperking verhuizen. Voor 4 procent is de verhuiscwens urgent. Van de personen met een urgente verhuiscwens geeft 41 procent aan te willen verhuizen vanwege de huidige woning of woonomgeving. Nog eens 20 procent wil verhuizen vanwege hun gezondheid.

In **tabel 19** is te zien hoe tevreden personen zijn met de buurt waarin zij wonen en of zij zich wel eens onveilig voelen. Het gaat daarbij over het algemene veiligheidsgevoel, niet specifiek dat in de woonbuurt. Van de personen met een beperking voelt 38 procent zich wel eens onveilig, 3 procent voelt zich zelfs vaak onveilig.

Tabel 20 gaat over personen met een AWBZ-indicatie voor zorg met verblijf en of zij daadwerkelijk van die zorg gebruik maken. Informatie over het gebruik van zorg met verblijf is alleen beschikbaar voor personen van 18 jaar en ouder. Van de personen van 18 jaar en ouder met een indicatie voor zorg met verblijf, heeft 80 procent zorg met verblijf gebruikt. Uit de tabel kan niet worden opgemaakt waarom de overige 20 procent geen zorg met verblijf heeft gebruikt. Een mogelijke reden is dat de indicatie pas aan het eind van het jaar is afgegeven, waarna het gebruik van deze zorg pas in 2013 van start ging.

Begrippen met betrekking tot huishoudens

Eenouderhuishouden - Particulier huishouden bestaande uit één ouder met ten minste één thuiswonend kind (en met mogelijk ook overige leden).

Eenpersoonshuishouden - Particulier huishouden bestaande uit één persoon.

Huishouden met paar met kinderen - Particulier huishouden bestaande uit een paar met ten minste één thuiswonend kind (en met mogelijk ook overige leden).

Huishouden met paar zonder kinderen - Particulier huishouden bestaande uit een paar zonder thuiswonende kinderen (en met mogelijk ook overige leden).

Overig huishouden - Particulier huishouden dat uitsluitend bestaat uit overige leden. Een overig lid van een huishouden is een persoon die anders dan als partner, ouder in een eenouderhuishouden of als thuiswonend kind deel uitmaakt van een particulier huishouden.

Begrippen met betrekking tot zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij

Fysieke voorzieningen, schaalscore - De schaalscore 'fysieke voorzieningen' is samengesteld op basis van de antwoorden van respondenten op vijf stellingen over de fysieke voorzieningen in de woonbuurt. Hoe hoger de score op deze schaal, hoe meer de inwoners tevreden zijn over deze aspecten.

Het gaat om de volgende stellingen:

- In de buurt zijn de wegen, parken en pleintjes goed onderhouden.
- In de buurt zijn perken, plantsoenen en parken goed onderhouden.
- In de buurt is het buiten goed verlicht.
- In de buurt zijn goede speelplekken voor kinderen.
- In de buurt zijn goede voorzieningen voor jongeren.

Voor de schaalscore worden de antwoorden op deze vijf stellingen gehercodeerd (helemaal mee eens= 4; mee eens = 3; niet mee eens, niet mee oneens = 2; mee oneens = 1; helemaal mee oneens = 0; geen antwoord, weigert = missing). De schaalscore wordt weergegeven als een rapportcijfer tussen 0 en 10. Om dit te bereiken worden alle afzonderlijke waarden opgeteld en vermenigvuldigd met een factor. In dit geval is dat de factor 10/20.

Huurtoeslag - Sinds 1 januari 2006 is de Wet op de huurtoeslag van kracht. Huurtoeslag is de opvolger van de vroegere huursubsidie. Het is een bijdrage van de overheid in de woninghuur met het doel de woonlasten van huurders tot een aanvaardbaar niveau terug te dringen. Of een huishouden huurtoeslag ontvangt is onder andere afhankelijk van de hoogte van het inkomen.

Leefbaarheid woonbuurt - Het rapportcijfer met betrekking tot leefbaarheid geeft aan hoe prettig iemand het vindt om in zijn of haar buurt te wonen.

Netto woonquote - Het percentage van het netto besteedbaar huishoudinkomen dat besteed wordt aan de netto woonuitgaven vermeerderd met heffingen door Openbaar Publiekrechtelijke Organen (het gaat hierbij om heffingen die gemeenten en waterschappen opleggen aan zowel eigenaren als gebruikers van woonruimte zoals OZB, reinigingsheffing, rioolrecht, verontreinigingsheffing, ingezetenenomslag en omslagheffing) en uitgaven aan energie en water.

Netto woonuitgaven - De woonuitgaven (woonlasten) van huurders en eigenaar-bewoners zijn als volgt berekend.

Bij huurders van een woning is de basishuur verminderd met huurtoeslag.

Bij eigenaar-bewoners zijn bij de berekening van de woonuitgaven de volgende posten betrokken:

(+) de bruto hypotheeklasten (rente, aflossing, levensverzekeringspremie),

(+) erfpacht,

(+) opstalverzekering,

(+) onroerendezaakbelasting en

(-) fiscale effecten ten gevolge van renteaftrek, erfpacht, eigenwoningforfait en rijksbijdrage eigen woningbezit.

Er is geen rekening gehouden met onderhoudskosten en met in de woning geïnvesteerd eigen vermogen.

Potentiële verhuismens - Personen met een potentiële verhuismens hebben aangegeven eventueel te willen verhuizen, maar hebben daartoe nog geen concrete acties ondernomen.

Urgente verhuismens - Personen met een urgente verhuismens hebben aangegeven te willen verhuizen en hebben daartoe ook al concrete acties ondernomen.

Zorg met verblijf - AWBZ-zorg die cliënten ontvangen gedurende een onafgebroken verblijf in een instelling. Het kan gaan om zorg in een verpleeghuis of verzorgingshuis, instelling voor gehandicapten of instelling voor cliënten met langdurige psychische problemen.

De indicaties voor zorg met verblijf betreffen zowel de AWBZ-indicaties voor een zorgzwaartepakket als de oude AWBZ-indicaties voor verblijf langdurig en verblijf tijdelijk klasse 4 of hoger. Indicaties voor kort verblijf zijn hierin niet opgenomen, dit valt onder zorg zonder verblijf.

Tabel 14

Personen naar eigendom van de woning en positie in het huishouden, 31 december 2012

	Totaal	eigendom woning						
		koop	w.v. positie in het huishouden					
			thuiswonend kind	alleenstaande	partner in gehuwd/ niet-gehuwd paar zonder kinderen	partner in gehuwd/ niet-gehuwd paar met kinderen	ouder in eenouder-huishouden	overig lid van een huishouden
<i>Aantal</i>								
Totaal Nederland ¹⁾	16 564 800	10 892 400	3 392 900	921 100	2 928 700	3 320 600	203 700	125 500
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	14 642 600	9 929 100	3 153 300	777 200	2 653 200	3 065 200	179 200	101 000
Personen met een beperking en/of chronische aandoening ²⁾ w.o.	1 922 200	963 300	239 600	143 900	275 500	255 400	24 400	24 500
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	68 400	27 200	6 700	5 400	9 800	3 000	700	1 600
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	476 300	172 100	8 600	65 400	68 000	12 800	6 700	10 700
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	128 500	35 400	29 500	1 500	1 500	1 200	200	1 600
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	13 300	4 900	2 500	900	800	300	.	200
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	59 300	25 400	.	6 900	10 600	900	1 200	5 800
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	197 200	65 300	43 800	6 700	5 800	5 900	1 100	2 000
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	1 379 100	770 700	197 500	88 000	212 500	241 600	18 700	12 500

1) In deze tabel zijn alleen personen uit particuliere huishoudens opgenomen.

2) Omdat een persoon meerdere aandoeningen kan hebben, tellen de verschillende soorten aandoeningen niet op tot het totaal.

Tabel 14

Personen naar eigendom van de woning en positie in het huishouden, 31 december 201

	huur	w.v. positie in het huishouden						onbekend
		thuiswonend kind	alleenstaande	partner in gehuwd/ niet-gehuwd paar zonder kinderen	partner in gehuwd/ niet-gehuwd paar met kinderen	ouder in eenouder-huishouden	overig lid van een huishouden	
Totaal Nederland ¹⁾	5 523 800	1 176 800	1 785 400	1 379 000	757 900	312 700	112 100	148 600
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	4 571 500	1 072 200	1 337 000	1 148 700	661 300	255 300	97 000	142 000
Personen met een beperking en/of chronische aandoening ²⁾ w.o.	952 300	104 700	448 400	230 200	96 500	57 400	15 100	6 500
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	41 000	3 500	22 900	10 700	1 900	1 300	700	200
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	303 700	5 100	195 100	80 600	9 100	10 200	3 500	600
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	91 000	26 500	44 400	8 700	4 300	4 500	2 500	2 100
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	8 400	1 300	5 000	1 300	300	300	100	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	33 900	.	19 400	11 600	600	1 000	1 200	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	130 100	22 400	75 300	12 600	7 400	10 100	2 200	1 800
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	604 300	75 200	240 300	154 000	83 500	41 600	9 600	4 000

1) In deze tabel zijn alleen personen uit particuliere huishoudens opgenomen.

2) Omdat een persoon meerdere aandoeningen kan hebben, tellen de verschillende soorten aandoeningen samen.

Tabel 14

Personen naar eigendom van de woning en positie in het huishouden, 31 december 201

	Totaal	eigendom woning						
		koop	w.v. positie in het huishouden					
			thuiswonend kind	alleenstaande	partner in gehuwd/ niet-gehuwd paar zonder kinderen	partner in gehuwd/ niet-gehuwd paar met kinderen	ouder in eenouder-huishouden	overig lid van een huishouden
	<i>% van totaal</i>	<i>% van koop</i>						
Totaal Nederland ¹⁾	100	66	31	8	27	30	2	1
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	100	68	32	8	27	31	2	1
Personen met een beperking en/of chronische aandoening ²⁾	100	50	25	15	29	27	3	3
w.o.								
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	100	40	25	20	36	11	3	6
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	100	36	5	38	39	7	4	6
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	100	28	83	4	4	3	0	4
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	100	37	51	19	17	6	2	5
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	100	43	0	27	42	4	5	23
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	100	33	67	10	9	9	2	3
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	100	56	26	11	28	31	2	2

1) In deze tabel zijn alleen personen uit particuliere huishoudens opgenomen.

2) Omdat een persoon meerdere aandoeningen kan hebben, tellen de verschillende soorten a

Tabel 14

Personen naar eigendom van de woning en positie in het huishouden, 31 december 201

	huur	w.v. positie in het huishouden					onbekend	
		thuiswonend kind	alleenstaande	partner in gehuwd/ niet- gehuwd paar zonder kinderen	partner in gehuwd/ niet- gehuwd paar met kinderen	ouder in eenouder- huishouden	overig lid van een huishouden	
	% van totaal	% van huur					% van totaal	
Totaal Nederland ¹⁾	33	21	32	25	14	6	2	1
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	31	23	29	25	14	6	2	1
Personen met een beperking en/of chronische aandoening ²⁾ w.o.	50	11	47	24	10	6	2	0
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	60	9	56	26	5	3	2	0
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	64	2	64	27	3	3	1	0
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	71	29	49	10	5	5	3	2
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	63	16	60	16	3	4	2	0
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	57	0	57	34	2	3	3	0
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	66	17	58	10	6	8	2	1
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	44	12	40	25	14	7	2	0

1) In deze tabel zijn alleen personen uit particuliere huishoudens opgenomen.

2) Omdat een persoon meerdere aandoeningen kan hebben, tellen de verschillende soorten aandoeningen samen.

Tabel 15

Huishoudens naar eigendom van de woning, 31 december 2012

	Totaal	eigendom woning				onbekend
		koop	huur	w.v.		
				met huurtoeslag	zonder huurtoeslag	
	<i>Aantal</i>					
Totaal Nederland ¹⁾	7 568 700	4 263 300	3 194 500	1 133 500	2 061 000	110 800
Huishoudens waarvan geen enkel lid van de huishoudkern een beperking en/of chronische aandoening heeft ²⁾	6 102 600	3 594 400	2 401 100	773 500	1 627 600	107 100
Huishoudens waarvan minimaal één lid van de huishoudkern een beperking en/of chronische aandoening heeft ³⁾	1 466 000	668 900	793 400	360 100	433 400	3 700
w.v.						
huishoudens met één lid van de huishoudkern met een beperking en/of chronische aandoening	1 391 400	636 700	751 100	341 500	409 600	3 700
huishoudens met beide leden van de huishoudkern met een beperking en/of chronische aandoening ⁴⁾	74 600	32 200	42 300	18 600	23 800	.
w.o.						
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	55 400	18 800	36 500	16 800	19 800	100
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	427 400	145 700	281 300	140 900	140 400	400
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	64 300	4 200	59 500	20 500	39 000	600
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	8 900	2 100	6 800	3 000	3 800	.
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	51 700	19 400	32 300	12 200	20 200	.
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	124 000	19 300	103 900	56 800	47 200	800
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een behandeling voor een chronische aandoening	1 056 800	545 900	508 300	226 700	281 700	2 600

1) In deze tabel zijn alleen particuliere huishoudens opgenomen.

2) De huishoudkern bestaat uit het gehuwde of samenwonende paar, de alleenstaande of de ouder in een éénoudergezin. Kinderen en overige huishoudleden behoren niet tot de huishoudkern.

3) In een huishoudkern kunnen meerdere personen met een aandoening voorkomen. Een persoon kan bovendien meerdere aandoeningen hebben. De verschillende soorten aandoeningen tellen daardoor niet op tot het totaal.

4) In deze categorie kunnen alleen huishoudtypen voorkomen met twee leden in de huishoudkern. Het betreft paren met of zonder kinderen en overige huishoudens. Eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen vallen hier dus buiten.

Tabel 15

Huishoudens naar eigendom van de woning, 31 december 2012

	Totaal	eigendom woning			onbekend	
		koop	huur	w.v.		
				met huurtoeslag	zonder huurtoeslag	
	% van totaal		% van huur			% van totaal
Totaal Nederland ¹⁾	100	56	42	35	65	1
Huishoudens waarvan geen enkel lid van de huishoudkern een beperking en/of chronische aandoening heeft ²⁾	100	59	39	32	68	2
Huishoudens waarvan minimaal één lid van de huishoudkern een beperking en/of chronische aandoening heeft ³⁾	100	46	54	45	55	0
w.v.						
huishoudens met één lid van de huishoudkern met een beperking en/of chronische aandoening	100	46	54	45	55	0
huishoudens met beide leden van de huishoudkern met een beperking en/of chronische aandoening ⁴⁾	100	43	57	44	56	0
w.o.						
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	100	34	66	46	54	0
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	100	34	66	50	50	0
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	100	6	93	34	66	1
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	100	24	76	45	55	0
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	100	37	62	38	62	0
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	100	16	84	55	45	1
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een behandeling voor een chronische aandoening	100	52	48	45	55	0

1) In deze tabel zijn alleen particuliere huishoudens opgenomen.

2) De huishoudkern bestaat uit het gehuwde of samenwonende paar, de alleenstaande of de ouder in een éénoudergezin. Kinderen en overige leden van de huishoudkern zijn niet opgenomen.

3) In een huishoudkern kunnen meerdere personen met een aandoening voorkomen. Een persoon kan bovendien meerdere aandoeningen hebben.

4) In deze categorie kunnen alleen huishoudtypen voorkomen met twee leden in de huishoudkern. Het betreft paren met of zonder kinderen en ouders met kinderen.

Tabel 16

Huishoudens naar netto woonquote, 2012

	Netto woonquote ⁴⁾		
	totaal	koop	huur
	<i>Gemiddeld percentage</i>		
Totaal Nederland ¹⁾	30	25	36
Huishoudens waarvan geen enkel lid van de huishoudkern een beperking en/of chronische aandoening heeft ²⁾	29	25	36
Huishoudens waarvan minimaal één lid van de huishoudkern een beperking en/of chronische aandoening heeft	32	25	37
w.v.			
huishoudens met één lid van de huishoudkern met een beperking en/of chronische aandoening	32	25	38
huishoudens met beide leden van de huishoudkern met een beperking en/of chronische aandoening ³⁾	28	21	32
w.o.			
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	35	24	40
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	34	24	39
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	41	29	43
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	.	.	.
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	32	25	36
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	40	28	42
huishoudens met minimaal één lid van de huishoudkern met een behandeling voor een chronische aandoening	30	25	36

1) In deze tabel zijn alleen particuliere huishoudens opgenomen. Het gaat enkel om huishoudens die in een zelfstandige woning wonen.

2) De huishoudkern bestaat uit het gehuwde of samenwonende paar, de alleenstaande of de ouder in een éénundergezin. Kinderen en overige huishoudleden behoren niet tot de huishoudkern.

3) In deze categorie kunnen alleen huishoudtypen voorkomen met twee leden in de huishoudkern. Het betreft paren met of zonder kinderen en overige huishoudens. Eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen vallen hier dus buiten.

4) Bij koopwoningen zijn de onderhoudskosten niet meegeteld in de woonlasten. De netto woonquote voor eigenaar-bewoners is daardoor iets onderschat.

Tabel 17

Personen van 18 jaar en ouder naar tevredenheid met de woning, 2012

	Tevredenheid met de woning						
	tevreden	niet tevreden, niet ontevreden	ontevreden	w.o. mogelijke reden ²⁾			
				indeling	ruimte	onderhoud	sfeer
	<i>% van totaal</i>		<i>% van ontevreden</i>				
Totaal Nederland ¹⁾	89	7	3	47	75	55	37
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	90	7	3	46	76	54	36
Personen met een beperking en/of chronische aandoening	88	8	5	50	73	58	41
w.o.							
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	83	9	8	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	89	6	4	50	60	62	26
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	78	12	11	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	.	.	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	91	5	4	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	78	11	10	.	.	.	.
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	88	8	4	49	73	57	40

1) In deze tabel zijn alleen personen uit particuliere huishoudens opgenomen. Het gaat enkel om personen die tot de huishoudkern behoren.

2) Een woningkenmerk is een mogelijke reden voor ontevredenheid als men (zeer) ontevreden is over dit kenmerk. Een persoon kan over meerdere kenmerken ontevreden zijn. De verschillende kenmerken tellen daardoor niet op tot 100 procent.

Tabel 18
Personen van 18 jaar en ouder naar verhuiscens en verhuisredenen, 2012

	Verhuiscens		w.v. verhuisredenen							
	potentieel	urgent	huwelijk/ samenwonen	scheiding	zelfstandig gaan wonen	familie	werk/studie	gezondheid	woning/ woonomgeving	anders
	<i>% van totaal</i>	<i>% van urgent</i>								
Totaal Nederland ¹⁾	21	5	13	1	15	4	4	6	42	16
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	21	5	14	1	16	4	4	4	41	16
Personen met een beperking en/of chronische aandoening w.o.	16	4	9	0	9	5	2	20	41	14
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	11	5	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	8	2	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	23	11	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	5	0	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	23	8	.	.	.	.	.	.	.	.
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	17	3	10	1	7	7	3	15	43	14

1) In deze tabel zijn alleen personen uit particuliere huishoudens opgenomen.

Tabel 19

Personen van 15 jaar en ouder naar tevredenheid fysieke voorzieningen, leefbaarheid woonbuurt en veiligheidsgevoelens, 2012

	Fysieke voorzieningen ²⁾	Leefbaarheid woonbuurt ³⁾	Veiligheidsgevoelens	
			voelt zich wel eens onveilig	voelt zich vaak onveilig
	Gemiddelde score	Gemiddeld rapportcijfer	%	
Totaal Nederland ¹⁾	6,3	7,4	37	2
Personen zonder beperking en/of chronische aandoening	6,3	7,4	36	2
Personen met een beperking en/of chronische aandoening	6,1	7,2	38	3
w.o.				
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	5,8	6,9	33	8
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	6,2	7,2	32	4
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	5,8	6,7	44	8
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	.	.	.	.
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	6,0	7,0	30	2
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	6,0	6,8	56	9
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	6,1	7,3	38	3

1) In deze tabel zijn alleen personen uit particuliere huishoudens opgenomen.

2) De tevredenheid over de fysieke voorzieningen wordt uitgedrukt als een schaalscore waarbij 0 staat voor zeer ontevreden en 10 voor zeer tevreden.

3) De leefbaarheid van de woonbuurt wordt uitgedrukt als een gemiddeld rapportcijfer tussen 1 en 10.

Tabel 20

Personen met een indicatie voor zorg met verblijf naar gebruik zorg met verblijf, 2012

	Totaal	leeftijd		w.o. gebruik zorg met verblijf ³⁾
		jonger dan 18 jaar	18 jaar en ouder	
	<i>Aantal</i>			<i>% van 18 jaar en ouder</i>
Totaal Nederland ¹⁾	398 140	12 290	385 850	80
Personen met een beperking en/of chronische aandoening ²⁾	398 140	12 290	385 850	80
w.o.				
personen met een AWBZ-indicatie voor een lichamelijke handicap	44 920	900	44 030	82
personen met een AWBZ-indicatie voor een somatische aandoening	231 380	670	230 710	80
personen met een AWBZ-indicatie voor een verstandelijke handicap	98 260	10 480	87 780	79
personen met een AWBZ-indicatie voor een zintuiglijke handicap	8 160	450	7 720	82
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychogeriatrische aandoening	87 370	30	87 350	84
personen met een AWBZ-indicatie voor een psychiatrische aandoening	85 840	6 480	79 360	72
personen met een behandeling voor een chronische aandoening	94 730	3 660	91 070	77

1) In deze tabel zijn personen uit zowel particuliere als institutionele huishoudens opgenomen. Het betreft de populatie die op 31 december 2012 in de GBA stond ingeschreven.

2) Omdat een persoon meerdere aandoeningen kan hebben, tellen de verschillende soorten aandoeningen niet op tot het totaal.

3) Over het gebruik van zorg met verblijf zijn alleen gegevens beschikbaar voor personen van 18 jaar en ouder.

Variabelen

Hieronder wordt per tabel aangegeven uit welke bron(nen) de variabelen in de tabel afkomstig zijn. Het tabblad 'Bronbestanden' bevat een uitgebreide beschrijving van de genoemde bestanden.

Algemeen:

- Basisregistratie Personen (populatie op 31 december 2012)
- Indicaties voor AWBZ-zorg door het Centrum indicatiestelling zorg (personen met een geldige AWBZ-indicatie in 2012)
- Indicaties voor AWBZ-zorg door de Bureaus Jeugdzorg (personen jonger dan 18 met een geldige AWBZ-indicatie met psychiatrische grondslag in 2012)
- Bestand met chronisch zieken van Vektis (personen die in 2012 zijn behandeld voor een chronische ziekte)

Tabel 1:

- Basisregistratie Personen (geslacht, leeftijd op 31 december 2012)

Tabel 2:

- Basisregistratie Personen (type huishouden op 31 december 2012)

Tabel 3:

- Sociale samenhang en welzijn (geluk, tevredenheid met het leven en de financiële situatie en eenzaamheid op enquêtedatum in 2012)

Tabel 4:

- Basisregistratie Onderwijs (inschrijving in het onderwijs in schooljaar 2012/2013)

Tabel 5:

- Basisregistratie Personen (leeftijd op 31 december 2012)
- Basisregistratie Onderwijs (voortijdig schoolverlaters in schooljaar 2012/2013 en inschrijving in het speciaal onderwijs in het schooljaar 2013/2014)
- Centraal Register Inschrijvingen Hoger Onderwijs (voortijdig schoolverlaters in schooljaar 2012/2013)

Tabel 6:

- Basisregistratie Personen (leeftijd op 31 december 2012)
- Basisregistratie Onderwijs (inschrijving in het onderwijs in schooljaar 2012/2013)
- Centraal Register Inschrijvingen Hoger Onderwijs (inschrijving in het onderwijs in schooljaar 2012/2013)

Tabel 7:

- Basisregistratie Personen (leeftijd op 31 december 2012)
- Opleidingsniveaubestand (niveau hoogstbehaalde en hoogstgevolgde opleiding per eind september 2012)

Tabel 8:

- Enquête Beroepsbevolking (arbeidsmarktpositie op enquêtedatum in 2012)

Tabel 9:

- Enquête Beroepsbevolking (positie in de werkring op enquêtedatum in 2012)

Tabel 10:

- Enquête Beroepsbevolking (arbeidsduur op enquêtedatum in 2012)

Tabel 11:

- Enquête Beroepsbevolking (tevredenheid met arbeidsduur op enquêtedatum in 2012)

Tabel 12:

- Polisadministratie (baan en cao-sector in 2012)

Tabel 13:

- Registraties van uitkeringen bij de Sociale Verzekeringsbank (AOW- en ANW-uitkering in 2012)
- Registraties van uitkeringen bij gemeenten (bijstandsuitkering in 2012)
- Registraties van uitkeringen bij het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (AO-, WW- en ZW-uitkering in 2012)
- Integraal persoonlijk inkomen (kinderopvangtoeslag, partneralimentatie en studiefinanciering in 2012)

Tabel 14:

- Integraal huishoudensinkomen (eigendom woning in 2012)
- Basisregistratie Personen (positie in het huishouden op 31 december 2012)

Tabel 15:

- Integraal huishoudensinkomen (eigendom woning en huurtoeslag in 2012)

Tabel 16:

- Woon Onderzoek Nederland (netto woonquote en eigendom woning op enquêtedatum in 2012)

Tabel 17:

- Woon Onderzoek Nederland (tevredenheid met woning en woningkenmerken op enquêtedatum in 2012)

Tabel 18:

- Woon Onderzoek Nederland (verhuishwens en verhuisreden op enquêtedatum in 2012)

Tabel 19:

- Veiligheidsmonitor (tevredenheid fysieke voorzieningen en leefbaarheid woonbuurt en veiligheidsgevoelens op enquêtedatum in 2012)

Bronbestanden

Inhoud

- [Basisregistratie Onderwijs \(BRON\)](#)
- [Basisadministratie Personen \(BRP\)](#)
- [Centraal Register Inschrijvingen Hoger Onderwijs \(CRI-HO\)](#)
- [Chronisch zieken](#)
- [Enquête Beroepsbevolking \(EBB\)](#)
- [Indicaties voor AWBZ-zorg door het Centrum indicatiestelling zorg \(CIZ\)](#)
- [Indicaties voor AWBZ-zorg door de Bureaus Jeugdzorg \(BJZ\)](#)
- [Integraal huishoudensinkomen \(IHI\)](#)
- [Integraal persoonlijk inkomen \(IPI\)](#)
- [Ontvangen AWBZ-zorg met verblijf in natura](#)
- [Opleidingsniveaubestand](#)
- [Polisadministratie](#)
- [Registraties van uitkeringen bij de Sociale Verzekeringsbank \(SVB\)](#)
- [Registraties van uitkeringen bij gemeenten \(UG\)](#)
- [Registraties van uitkeringen bij het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen \(UWV\)](#)
- [Sociale samenhang en welzijn](#)
- [Veiligheidsmonitor \(VM\)](#)
- [Woon Onderzoek Nederland \(WoON\)](#)

Bron	Basisregistratie Onderwijs (BRON)
Algemene beschrijving	De Basisregistratie Onderwijs (BRON) heeft tot doel het verschaffen van gegevens over het gebruik van het onderwijs, om daarmee een goede verdeling van de bekostiging van het onderwijs te kunnen maken. De BRON bevat gegevens over alle inschrijvingen en diploma's in het primair basisonderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en volwasseneneducatie (ve). Zowel het regulier als het speciaal onderwijs zijn in de BRON opgenomen. Het bestand bevat voorlopig nog uitsluitend het onderwijs dat wordt bekostigd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het ministerie van Economische Zaken (EZ). De gegevens uit de BRON leveren informatie op over bijvoorbeeld het aantal leerlingen dat is ingeschreven in de verschillende onderwijssoorten, het niveau, de opleidingsrichting en voortijdig schoolverlaters.
Leverancier	De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) beheert de BRON. Iedere school heeft een eigen leerlingenadministratiesysteem (LAS), waarin alle leerlinggegevens nauwkeurig worden bijgehouden. Deze gegevens worden vervolgens in BRON gezet.
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	Het bestand komt jaarlijks beschikbaar.
Bijzonderheden	

Bron	Basisadministratie Personen (BRP)
Algemene beschrijving	De Basisadministratie Personen (BRP) is een geautomatiseerd persoonsregistratiesysteem van de gemeenten. Het doel van de BRP is het verkrijgen van informatie over de in Nederland woonachtige personen. De gegevens uit de BRP worden door de overheid gebruikt om bijvoorbeeld paspoorten te maken, maar ook bij het verstrekken van uitkeringen en bij het bepalen van de stemgerechtigden bij verkiezingen. De populatie van de BRP bestaat uit personen die in Nederland wonen of gewoond hebben. Het bestand bevat gegevens als geboortedatum, geslacht, geboorteland en woonplaats.
Leverancier	Gemeenten
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	Er worden doorlopend cijfers ontvangen, sinds 1 oktober 1994
Bijzonderheden	De bijzondere gemeenten Bonaire, Saba en Sint Eustatius zijn niet aangesloten op de BRP.

Bron	Centraal Register Inschrijvingen Hoger Onderwijs (CRI-HO)
Algemene beschrijving	Het Centraal Register Inschrijvingen Hoger Onderwijs (CRI-HO) heeft tot doel het verschaffen van inzicht in het gebruik van hoger onderwijs. Het CRI-HO bevat gegevens over alle inschrijvingen en diploma's in het hoger onderwijs (hbo en wo) vanaf schooljaar 1990/'91. Het bestand bevat voorlopig nog uitsluitend het onderwijs dat wordt bekostigd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het ministerie van Economische Zaken, (EZ).
Leverancier	De hogescholen en universiteiten leveren de gegevens aan op papier of via internet en deze worden vervolgens verwerkt in het CRI-HO. De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is eigenaar van het CRI-HO.
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	Het bestand komt jaarlijks beschikbaar.
Bijzonderheden	

Bron	Chronisch zieken
Algemene beschrijving	Dit bestand bevat alle personen in Nederland die in 2012 behandeld zijn voor een chronische ziekte. Iemand is op basis van zijn of haar medicatie -en ziekenhuiszorggebruik ingedeeld in één of meerdere chronische groepen. Hierbij is alleen gekeken naar de declaraties die vanuit de basisverzekering zijn vergoed. De volgende 25 chronische groepen worden in het bestand onderscheiden: pijn, endocriene aandoeningen, psychische aandoeningen, diabetes, longaandoeningen, epilepsie, Crohn/colitus ulcerosa, hart- en vaat-aandoeningen, reuma, ziekte van Parkinson, transplantatie, cystic fibrosis, aandoeningen hersenen/ruggenmerg, kanker, hiv/aids, nieraandoeningen, stofwisselingsziekten, leveraandoeningen, immunologische aandoeningen/spier- en bloedziekten, spieraandoeningen, huidaandoeningen, overige maag- en darmaandoeningen, bot- en gewrichtsaandoeningen, niet maligne bloedziekten, aangeboren afwijkingen.
Leverancier	Vektis
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	Dit bestand is eenmalig beschikbaar gesteld aan het CBS
Bijzonderheden	

Bron	Enquête Beroepsbevolking (EBB)
Algemene beschrijving	De Enquête Beroepsbevolking (EBB) is een doorlopende enquête onder personen van 15 jaar en ouder die in Nederland wonen, met uitzondering van personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen (de institutionele bevolking). Het doel van deze enquête is zicht te krijgen op de relatie tussen mens en arbeidsmarkt. Hiertoe wordt onder meer informatie verzameld over de huidige en toekomstige positie op de arbeidsmarkt van personen en worden demografische kenmerken van personen en huishoudens vastgelegd. Gegevens worden vastgesteld op het moment van enquêteren.
Leverancier	CBS. Per huishouden worden maximaal acht personen van 15 jaar en ouder geïnterviewd.
Integraal of steekproef	Steekproef. De EBB is een enquête en een roterend panelonderzoek. Dit laatste houdt in dat respondenten steeds vijfmaal achter elkaar (eens per kwartaal) worden benaderd voor de enquête. Per jaar worden er ruim 70 duizend adressen benaderd. Circa 40 duizend huishoudens responderen volledig voor vijf enquêtes, wat circa 84 duizend volledig responderende personen oplevert. Een jaarbestand omvat daarmee vijfmaal deze groep, wat uitkomt op een totale omvang van de EBB van circa 420 duizend personen.
Periodiciteit	De EBB wordt sinds 1987 uitgevoerd. Het bestand komt jaarlijks beschikbaar. Op basis van hiervan kunnen maand-, kwartaal- en jaargegevens worden vastgesteld.
Bijzonderheden	De EBB is gebaseerd op een steekproef. Om uitkomsten te berekenen die representatief zijn voor de doelpopulatie, moeten de resultaten worden opgehoogd. Hiervoor zijn in de EBB vaste ophooggewichten beschikbaar die ervoor zorgen dat de opgehoogde populatie van de steekproef overeenkomt met het gemiddelde aantal personen van 15 jaar en ouder in Nederland in een jaar exclusief de institutionele bevolking. Deze ophooggewichten corrigeren voor ongelijke trekingskansen in de steekproef en voor een minder goede respons van bepaalde groepen. Zoals in ieder steekproefonderzoek hebben de opgehoogde aantallen een onnauwkeurigheidsmarge. Naarmate de aantallen kleiner zijn, gaan zij gepaard met hogere relatieve onnauwkeurigheidsmarges. Opgehoogde aantallen uit de EBB die kleiner zijn dan 1 500, worden daarom niet gepubliceerd. Daarnaast worden subtotalen van 15 duizend of kleiner niet uitgesplitst. Het design van de EBB is in 2010 gewijzigd. De respondenten werden voorheen allemaal thuis bezocht door een interviewer van het CBS. Vanaf 2010 worden ze, indien het telefoonnummer (vaste lijn) bekend is, telefonisch benaderd. Als dat niet het geval is, worden ze thuis bezocht door een interviewer. Daarna worden ze nog viermaal telefonisch benaderd. Meer informatie via www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/dataverzameling/onderzoeksbeschrijving-ebb-art.htm

Bron	Indicaties voor AWBZ-zorg door het Centrum indicatiestelling zorg (CIZ)
Algemene beschrijving	Deze registratie bevat aan personen afgegeven indicaties voor zorg die wordt gefinancierd uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). De indicaties worden afgegeven door het Centrum indicatiestelling zorg (CIZ). Het betreft indicaties voor zowel zorg zonder verblijf als zorg met verblijf. Per persoon bevat dit bestand de grondslag voor de indicatie, de functie en klasse bij zorg zonder verblijf, het zorgzwaartepakket bij zorg met verblijf en de periode waarvoor de indicatie is afgegeven. De doelpopulatie zijn alle personen die ingeschreven zijn (geweest) in de Basisadministratie Personen (BRP).
Leverancier	CIZ
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	Jaarlijks sinds 2005
Bijzonderheden	

Bron	Indicaties voor AWBZ-zorg door de Bureaus Jeugdzorg (BJZ)
Algemene beschrijving	Deze registratie bevat gegevens over indicaties die zijn afgegeven door de Bureaus Jeugdzorg (BJZ) voor zorg die wordt gefinancierd uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). De populatie van deze component bestaat uit alle geldige indicaties die door BJZ zijn afgegeven voor AWBZ gefinancierde zorg aan personen die ingeschreven stonden in de BRP. BJZ's geven indicaties aan jongeren tot 18 jaar met een psychiatrische grondslag. Personen die voor hun 18e jaar door een BJZ zijn geïndiceerd en daarnaast jeugdhulpverlening ontvangen, krijgen zo nodig tot hun 23e jaar indicaties van BJZ.
Leverancier	BJZ
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	Jaarlijks sinds 2010
Bijzonderheden	Cliënten jonger dan 18 jaar met een andere grondslag dan een psychiatrische aandoening worden door het CIZ (Centrum Indicatiestelling Zorg) geïndiceerd.

Bron	Integraal huishoudensinkomen (IHI)
Algemene beschrijving	Het bestand integraal huishoudensinkomen bevat uit registraties afgeleide gegevens over het jaarinkomen van huishoudens in Nederland. Het betreft voorlopige gegevens die bedoeld zijn om te gebruiken als achtergrondvariabelen in analyses. De doelpopulatie bestaat uit de Nederlandse bevolking op 31 december van een onderzoeksjaar. Het betreft alleen personen die zijn ingeschreven in de BRP.
Leverancier	Onder andere de Belastingdienst en Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	Jaarlijks sinds 2003
Bijzonderheden	

Bron	Integraal persoonlijk inkomen (IPI)
Algemene beschrijving	Het bestand integraal persoonlijk inkomen bevat uit registraties afgeleide gegevens over het jaarinkomen van personen in Nederland. Het betreft voorlopige gegevens die bedoeld zijn om te gebruiken als achtergrondvariabelen in analyses. De doelpopulatie bestaat uit de Nederlandse bevolking op 31 december van een onderzoeksjaar. Het betreft alleen personen die zijn ingeschreven in de BRP.
Leverancier	Onder andere de Belastingdienst en Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	Jaarlijks sinds 2003
Bijzonderheden	

Bron	Ontvangen AWBZ-zorg met verblijf in natura
Algemene beschrijving	Deze registratie bevat de door personen gebruikte zorg met verblijf in natura die wordt bekostigd uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Het betreft alleen zorg waarvoor een eigen bijdrage moet worden betaald. Zorg met verblijf is zorg die cliënten ontvangen gedurende hun verblijf in een instelling. Bij AWBZ-zorg met verblijf wordt onderscheid gemaakt tussen zorgzwaartepakketten (zzp's). De doelpopulatie zijn alle personen die ingeschreven zijn (geweest) in de BRP. Omdat personen jonger dan 18 jaar geen eigen bijdrage hoeven te betalen, bevat dit bestand geen gegevens over personen onder de 18. Per persoon bevat dit bestand de periode(s) waarin zorg met verblijf is ontvangen en het betreffende zzp. Ook bevat dit bestand de periode(s) waarin gebruik is gemaakt van de functie kort verblijf.
Leverancier	Centraal Administratiekantoor (CAK)
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	Jaarlijks sinds 2004, in 2012 voor het eerst met zzp's
Bijzonderheden	Bij ongeveer 5 procent van de opnameperiodes in 2012 ontbreekt het zzp.

Bron	Opleidingsniveaubestand
Algemene beschrijving	Het opleidingsniveaubestand is een door het CBS ontwikkeld bestand om het hoogst behaalde en hoogst gevolgde opleidingsniveau van personen te meten. De populatie bestaat uit alle in Nederland woonachtige personen. Het opleidingsniveaubestand wordt samengesteld op basis van de opleidingsgegevens die het CBS heeft verkregen uit enerzijds diverse onderwijsregistraties (de Basisregistratie onderwijs (BRON), het Centraal Register Inschrijvingen Hoger Onderwijs (CRI-HO), het Examenresultatenregister voortgezet onderwijs, bestanden van de studiefinanciering en bestanden met opleidingsgeschiedenissen zoals opgegeven door onderzoekenden bij het UWV WERKbedrijf) en anderzijds uit de Enquête Beroepsbevolking (EBB). De onderwijsregistraties geven per schooljaar een integraal overzicht van de in dat jaar gevolgde en/of voltooide opleidingen. Het CBS beschikt sinds een aantal jaren over deze bestanden. Dit betekent dat voor vrijwel alle jongeren het hoogst behaalde opleidingsniveau bekend is. Zo zijn er vanaf 2006 registraties van het MBO beschikbaar en al vanaf 1990 gegevens over het HBO en de universiteit. Om het opleidingsniveau te bepalen van personen die vóór die tijd zijn afgestudeerd, wordt vooral gebruik gemaakt van de EBB. De EBB is een steekproefonderzoek onder personen die in Nederland wonen. In het opleidingsniveaubestand is gebruik gemaakt van EBB-informatie vanaf 1996, waarbij alleen gegevens meetellen die verondersteld worden op de peildatum nog actueel te zijn.
Leverancier	Het CBS stelt het bestand samen op basis van registraties van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) en het UWV WERKbedrijf, aangevuld met informatie uit de EBB (steekproef).
Integraal of steekproef	Deels steekproef. Registratiegegevens worden aangevuld met steekproefgegevens uit de EBB.
Periodiciteit	Per jaar is één opleidingsbestand beschikbaar, met daarin de meest actueel bekende opleidingsgegevens van de bevolking per eind september.
Bijzonderheden	Om representatieve schattingen te verkrijgen van het opleidingsniveau voor de integrale bevolking of deelpopulaties daarvan, bevat het bestand een ophooggewicht. Zoals in ieder steekproefonderzoek hebben de opgehoogde aantallen een onnauwkeurigheidsmarge.

Bron	Polisadministratie
Algemene beschrijving	De Polisadministratie bevat gegevens over banen en is gebaseerd op data uit de loonaangiften van de Belastingdienst. De loonaangiften bevatten gegevens over inkomstenverhoudingen (uit de loonadministratie) van werkgevers en andere inhoudingsplichtigen.
Leverancier	De Belastingdienst ontvangt de loonaangifte en het Uitkeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) maakt daar de Polisadministratie van.
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	De Polisadministratie wordt maandelijks gevuld.
Bijzonderheden	

Bron	Registraties van uitkeringen bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB)
Algemene beschrijving	De registraties van uitkeringen bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB) bestaan uit uitkeringen van personen. De SVB registreert uitkeringen op basis van de Algemene Ouderdomswet (AOW), de Algemene Nabestaandenwet (ANW) en de kinderbijslag.
Leverancier	SVB.
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	De gegevens komen jaarlijks beschikbaar.
Bijzonderheden	

Bron	Registraties van uitkeringen bij gemeenten (UG)
Algemene beschrijving	De registraties van uitkeringen bij de gemeenten bestaan uit uitkeringen van personen. De gemeenten registreren bijstandsuitkeringen. Hieronder vallen uitkeringen in het kader van de Wet werk en bijstand (WWB), de Wet inkomensvoorziening oudere gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) en de Wet gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).
Leverancier	Gemeenten.
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	De gegevens komen halfjaarlijks beschikbaar.
Bijzonderheden	

Bron Algemene beschrijving Leverancier Integraal of steekproef Periodiciteit Bijzonderheden	Registraties van uitkeringen bij het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) De registraties van uitkeringen bij het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) bestaan uit uitkeringen van personen. Het UWV registreert van de meeste uitkeringen zowel het recht als de betaling. In de registraties komen ook Nederlandse uitkeringen voor aan mensen die niet in Nederland wonen. Het UWV registreert werkloosheidsuitkeringen (WW), uitkeringen in het kader van de Ziektewet (ZW) en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (AO). Onder de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen vallen uitkeringen op grond van de volgende wetten: Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA), Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) en de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong). UWV. Integraal De gegevens komen maandelijks beschikbaar.
Bron Algemene beschrijving Leverancier Integraal of steekproef Periodiciteit Bijzonderheden	Sociale samenhang en welzijn Het onderzoek Sociale samenhang en welzijn is een steekproefonderzoek onder alle personen van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens in Nederland. Het doel van dit onderzoek is het vaststellen van ontwikkelingen in sociale samenhang en welzijn. Bij sociale samenhang gaat het om de sociale, maatschappelijke en politieke participatie van de Nederlandse bevolking en om het vertrouwen in anderen en in instellingen. Bij welzijn gaat het om de tevredenheid met verschillende aspecten van de leefsituatie. De resultaten met betrekking tot welzijn worden alleen gepubliceerd voor de populatie van 18 jaar en ouder. CBS. De enquête wordt afgenomen bij personen van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens in Nederland. Steekproef. Het onderzoek wordt uitgevoerd met een 'mixed-mode-design': steekproefpersonen wordt eerst in een brief gevraagd om via internet deel te nemen (CAWI- Computer Assisted Web Interviewing). Non-respondenten worden telefonisch opnieuw benaderd (CATI – Computer Assisted Telephone Interviewing). Is er geen telefoonnummer bekend, dan worden zij door een interviewer persoonlijk benaderd (CAPI-Computer Assisted Personal Interviewing). De netto steekproef bedraagt jaarlijks circa 7 500 personen. Jaarlijks sinds 2012 Voor verschillen tussen de samenstelling van de steekproef en de totale bevolking wordt een correctie toegepast met een wegingsfactor. Omdat de enquête is voorgelegd aan een steekproef, zijn de cijfers onderhevig aan toevalsfluctuaties. Als het aantal steekproefpersonen voor een bepaalde indelingscategorie kleiner is dan 100 worden geen resultaten gepresenteerd vanwege te grote marges. Meer informatie via www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/vrije-tijd-cultuur/methoden/dataverzameling/korte-onderzoeksbeschrijvingen/2013-kob-sociale-samenhang-en-welzijn.htm
Bron Algemene beschrijving Leverancier Integraal of steekproef Periodiciteit Bijzonderheden	Veiligheidsmonitor (VM) De Veiligheidsmonitor (VM) is een steekproefonderzoek onder alle personen van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens in Nederland. Het doel van de VM is het samenstellen van actuele en vergelijkbare gegevens ten behoeve van landelijke, regionale en lokale (semi-) overheden over de ontwikkeling van de sociale veiligheid in Nederland, waaronder de leefbaarheid van de woonbuurt, slachtofferschap van criminaliteit, onveiligheidsgevoelens en preventiegedrag in verband met criminaliteit, en het oordeel van de bevolking over de politie op het gebied van veiligheid. CBS. De enquête wordt afgenomen bij personen van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens in Nederland. Steekproef. De waarneming via internet of een papieren vragenlijst vindt plaats in de maanden augustus-november. Het onderzoek wordt deels uitgevoerd door het CBS en deels door een ander onderzoeksbureau. De beoogde minimale vaste netto steekproefomvang bedraagt 65 duizend respondenten (waarvan ruim 27 duizend door het CBS en 38 duizend door een extern onderzoeksbureau). Daarnaast benadert hetzelfde externe onderzoeksbureau, in opdracht van lokale en regionale overheden, telkens per regio en per jaar wisselende aantallen steekproefpersonen. Het totale aantal ondervraagden in 2012 was 77.989, met een respons van 38,4 procent. Jaarlijks sinds 2012 Met behulp van een wegingsmethode wordt gecorrigeerd voor onder- en oververtegenwoordiging van bepaalde groepen in de respons. Bij minder dan 50 steekproefpersonen worden geen percentages gepresenteerd. De marges zijn dan te groot om nog van voldoende betrouwbare geschatte percentages te kunnen spreken. De onderzoeksopzet voor de VM is in 2012 ingrijpend gewijzigd. Door wijzigingen in het onderzoeksdesign en aanpassingen in de vragenlijst zijn de uitkomsten van de VM niet zonder meer vergelijkbaar met die van eerdere slachtofferschap- en veiligheidsenquêtes zoals de Integrale Veiligheidsmonitor. Meer informatie via www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/veiligheid-recht/methoden/dataverzameling/korte-onderzoeksbeschrijvingen/2013-kob-vm2012-art.htm
Bron Algemene beschrijving Leverancier Integraal of steekproef Periodiciteit Bijzonderheden	Woon Onderzoek Nederland (WoON) Het Woon Onderzoek Nederland is een steekproefonderzoek onder alle personen van 18 jaar en ouder in particuliere huishoudens in Nederland. Het doel van WoON is het verzamelen van statistische informatie over de huidige, vorige en gewenste huisvestingssituatie (woning en woonomgeving) van huishoudens en personen inclusief de woonuitgaven. CBS. De enquête wordt afgenomen bij personen van 18 jaar en ouder in particuliere huishoudens in Nederland. Steekproef. Het WoON wordt afgenomen aan de hand van persoonlijke interviews (CAPI), telefonische interviews (CATI) en via internet (CAWI). WoON 2009 en 2012 waren modulair van opzet. Het CBS voerde de basismodule woningmarkt uit. Gelijktijdig met de basismodule liep de oversampling. In de oversampling kon op verzoek van lagere overheden de steekproef op een laag schaalniveau worden vergroot. Het minimale aantal respondenten is 60 duizend. 3-jaarlijks sinds 2006. Door selectieve non-respons en oversampling zijn niet alle respondenten even representatief voor de doelpopulatie, wat leidt tot vertekeningen in de schattingen. De gehanteerde manier om hiervoor te corrigeren is door de waarnemingen te wegen, waarbij rekening wordt gehouden met ongelijke insluitkansen van personen en waarbij hulpinformatie over de doelpopulatie wordt gebruikt. Omdat het WoON zowel landelijk als lokaal een steekproefonderzoek is, hebben de gepubliceerde cijfers beperkte onnauwkeurigheidsmarges. Meer informatie via www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/dataverzameling/woningonderzoek-nederland-art.htm

Afkortingen

Anw - Algemene nabestaandenwet

AOW - Algemene Ouderdomswet

AWBZ - Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten

BJZ - Bureau Jeugdzorg

BRON - Basisregistratie Onderwijs

BRP - Basisregistratie Personen

CAK - Centraal Administratiekantoor

CBS - Centraal Bureau voor de Statistiek

CIZ - Centrum indicatiestelling zorg

CRI-HO - Centraal Register Inschrijvingen Hoger Onderwijs

CvB - Centrum voor Beleidsstatistiek

EBB - Enquête Beroepsbevolking

Ioaw - Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers

Ioaz - Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen

IVRPH - Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap

Iwoo - leerwegondersteunend onderwijs

SVB - Sociale Verzekeringsbank

UWV - Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen

VM - Veiligheidsmonitor

Wajong - Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten

WAO - Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering

WAZ - Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen

WIA - Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen

WoON - Woon Onderzoek Nederland

WW - Werkloosheidswet

Wwb - Wet werk en bijstand

ZW - Ziektewet